

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a doživotí

Bakalářská práce

Autor: Anna Hrnčířová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: JUDr. Miroslav Antl
Oponent práce: Mgr. Vít Křivánek

Zadání bakalářské práce

Autor:	Anna Hrnčířová
Studium:	P20P0085
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a doživotí
Název bakalářské práce AJ:	The Opinion of the General Public on Death Penalty and Life Imprisonment

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce je zaměřena na postoj soudobé společnosti k trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí. Teoretická část vymezuje základní pojmy trestně-právní problematiky, způsoby výkonu trestu smrti ve světě, zmíněn je i vývoj, názory a právní přístup České republiky. Empirickou část tvoří výzkumné šetření a analýzu odpovědí, provedené kvantitativní metodou, formou dotazníku. Cílem práce je zjistit názor společnosti na problematiku trestu smrti a doživotního trestu. Respondenty je veřejnost, která je zde zastoupena několika skupinami osob, například z oblasti zdravotnictví, sociální práce, pedagogů a policie.

FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. 1. vydání. Praha: Rybka Publishers, 1999. 463 s.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Výjimečný trest*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 256 s.

HAMERSKÝ, Milan. *Přijatelnost trestu smrti: otázky a odpovědi; názory osobností*. 1. vydání. Brno: Bachant, 2001. 106 s.

JELÍNEK, Jiří; a kolektiv. *Trestní právo hmotné : Obecná část, Zvláštní část*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha : Linde Praha, a.s., 2008. 831 s. ISBN 978- 80-7201-696-9.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, 325 s. ISBN 978-80-7435-080-1.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: JUDr. Miroslav Antl

Oponent: Mgr. Vít Křivánek

Datum zadání závěrečné práce: 1.2.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a doživotí* vypracovala pod vedením vedoucího práce JUDr. Miroslava Antla samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 20. 4. 2023

Anna Hrnčířová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat JUDr. Miroslavi Antlovi za odbornou pomoc, ochotu a cenné rady při vedení bakalářské práce. Rovněž děkuji i PaedDr. Martinovi Knytlovi, MCS za rady k empirické části práci. Mé poděkování rovněž patří všem respondentům, kteří byli ochotni se zúčastnit výzkumného šetření.

Anotace

HRNČÍŘOVÁ, Anna. *Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a doživotí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 58 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce je zaměřena na názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a doživotí. V teoretické části se nejprve zabírám vymezením trestu a s ním spojených pojmů. Značná pozornost je věnována podkapitole nazvané trest smrti. V této podkapitole přibližuji čtenáři některé konkrétní druhy trestu smrti. Druhá kapitola se zabývá trestem odnětí svobody na doživotí a názory veřejnosti k výše zmíněnému tématu. Následuje empirická část, která si klade za cíl zjistit pohled české veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí. V kvantitativním výzkumném šetření byly stanoveny hypotézy, které byly následně ověřeny prostřednictvím techniky elektronického dotazníku. Výsledky tohoto dotazníkového šetření jsou v diskuzi porovnány se stanovenými hypotézami.

Klíčová slova: trest smrti, trest doživotí, názory veřejnosti, výkon trestu odnětí svobody, trestný čin

Annotation

HRNČÍŘOVÁ, Anna. *The Opinion of the General Public on Death Penalty and Life Imprisonment*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 58 pp. Bachelor Thesis.

This bachelor thesis focuses on the public opinions on the issue of the death penalty and life imprisonment. In the theoretical part I first deal with the definition of punishment and related concepts. Considerable attention is given to the subsection entitled the death penalty. In this subchapter, I introduce the reader to some specific types of capital punishment. The second chapter deals with the penalty of life imprisonment and the public's views on the aforementioned topic. This is followed by an empirical part which aims to find out the Czech public's view on the issue of the death penalty and life imprisonment. In the quantitative research investigation, hypotheses were established and then tested through the technique of an electronic questionnaire. The results of this questionnaire survey are compared with the established hypotheses in the discussion.

Keywords: death penalty, life sentence, public opinions, imprisonment, crime

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 22/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

Úvod	10
1 Termín trest a trest smrti	12
1.1 Trest.....	12
1.2 Trest smrti	14
1.3 Názory pro a proti trestu smrti	15
1.4 Způsoby provedení trestu smrti.....	17
1.5 Trest smrti v současné době	25
2 Trest odnětí svobody na doživotí a názory veřejnosti.....	28
2.1 Termín trest odnětí svobody na doživotí.....	28
2.2 Koncepce vězeňství.....	30
2.3 Trest odnětí svobody na doživotí v České republice	31
2.4 Podmíněné propuštění	32
2.5 Postoje k výjimečnému trestu	33
2.6 Názory veřejnosti a výzkumy veřejného mínění v České republice	35
2.7 Výzkumy	36
3 Výzkumné šetření.....	38
3.1 Kvantitativně orientované výzkumné šetření a dotazník	38
3.2 Cíl a hypotézy výzkumného šetření	39
3.3 Výsledky výzkumného šetření	40
3.4 Vyhodnocení informací získaných z dotazníkového šetření.....	41
3.5 Shrnutí výzkumného šetření.....	49
Závěr	52
Seznam použité literatury a zdrojů.....	54
Seznam tabulek a grafu.....	59
Přílohy.....	60

Úvod

Moje bakalářská práce je rozdělena do tří částí. V první části se zabývám teoretickými základy. Mezi hlavní podkapitoly, které jsou v mé bakalářské práci zmíněny, patří definice trestu jako takového, následně rovněž objasnění informací o trestu smrti a různých způsobech jeho provedení. Druhá kapitola se je zaměřena na ozřejmění trestu odnětí svobody na doživotí, a s ním pojící se podmíněné propuštění. Jsou zmíněny i již provedené výzkumy, ze kterých jsem vycházela při tvorbě hypotéz.

Třetí kapitola se zabývá empirickým šetřením. V empirické části práce vycházím z teoretických poznatků a provedených výzkumů, které jsem čerpala v českých i zahraničních odborných zdrojích. Kvantitativní metodou se snažím zjistit a objasnit názory veřejnosti na problematiku trestu doživotí a trestu smrti. Prostřednictvím techniky dotazníku se snažím zmapovat názory dnešní společnosti.

Téma ohledně trestů, konkrétně tedy trestu doživotí a trestu smrti, jsem si vybrala především kvůli jeho zajímavosti a kontroverznosti. Dalo by se říci, že je to jedno z témat, které rozděluje společnost. Někdo je vyhraněný odpůrce trestu smrti a někdo jeho přívrženec. Líbila se mi myšlenka dát do opozice zrovna tyto dva tresty a zjistit, jak na to nahlíží česká veřejnost. Ačkoliv v České republice není zaveden trest smrti, domnívám se, že je toto téma stále aktuální, a nejen v oblasti trestního práva, ale i mezi širokou veřejností stále diskutováno, byť se u nás trestalo trestem smrti už před více než třiceti lety. Nově zejména vzhledem k narůstajícímu terorismu, jakož i válkám.

Každý se snaží dívat na tuto záležitost po svém. Někdo zvolí úhel pohledu filozofický, jiný morální, popřípadě náboženský či legislativní. Postojů k této problematice je mnoho. Lze říci, že trest smrti je starý jako lidstvo samo. Byl znám již ve starověku, zvláště pak byl často užíván ve středověku. Vždy záleželo na tom, jakého trestného činu se pachatel dopustil. Myslím si, že byl a je považován za jeden z nejhorších možných trestů, jímž může být odsouzený potrestán. Cíl trestu smrti je zřejmý, jde o exemplární potrestání ve smyslu odstrašit všechny, kdo by chtěli narušovat nastavený řád, jakož i potrestání jedince z pohledu individuální prevence.

Stejně jako trest smrti, i trest odnětí svobody na doživotí je velice diskutabilní a rozporuplný, a také má své odpůrce i přívržence. Odpůrci argumentují, že je uložené doživotí pro odsouzeného krutým trestem, a hlavně má vliv na jeho psychiku. Lze tento trest považovat za jediné alternativní řešení k trestu smrti.

Oblast historie a práva mi je vcelku blízká, je důležité znát své kořeny. Téma trestu smrti mi není úplně cizí i z důvodu, kdy jsem se zabývala hledáním příběhu jednoho svého vzdáleného příbuzného, který byl v padesátých letech minulého století odsouzen k trestu smrti za velezradu. V práci se záměrně nezabývám tresty smrti spojenými se světovými válkami, politickými procesy a dalšími. Jsem toho názoru, že na toto téma práce v jádru zaměřená nebyla a není. A celý námět historie trestu smrti lze více rozepsat v jiné akademické práci.

1 Termín trest a trest smrti

V této kapitole se budu zabývat konceptem trestu s ním spojených pojmů, jako je účel trestu, trestní sankce či trestný čin. Dále více ozřejmím trest smrti a různé druhy trestu smrti. V neposlední řadě se zmíním o současném trestu smrti u nás a ve světě.

1.1 Trest

Je naprosto běžné, že si každá společnost utváří základní normy, které mají být jednotlivými členy společnosti dodržovány. Pokud se jedinec jakkoliv proviní proti danému řádu hodnot ve společnosti, je nutné, aby byl potrestán. Mohlo by totiž dojít k ohrožení nejen pravidel soužití ve společnosti, ale dokonce je to velká hrozba pro existenci společnosti jako takové. Trest je jistou sankcí za konkrétní nevhodné jednání člověka. Trestem může být pro člověka cokoliv, co mu způsobí nějakou újmu, omezení, bolest či ztrátu. Může to být újma psychická, ekonomická, v některých případech i fyzická, rovněž může mít charakter etické a morální sankce. Kalvodová (1995) uvádí tři teorie, které se formovaly v době vývoje trestu. Těmito teoriemi jsou: absolutní, relativní a smíšené. Zpočátku byl trest pojímán jako odplata, odstrašení a izolace. Až později začal být trest chápán jako forma nápravy pro pachatele. Rovněž také jako způsob, aby se zabránilo případné recidivě a způsob preventivního vlivu na společnost (Navrátilová, 2010). Když se ale nyní zaměřím na soudní tresty, blíže je specifikuje Černíková (2008). Pokud jedinec svým chováním porušuje hodnoty společnost, které jsou chráněny státem a obsažené v trestním právu, naplní tak skutkovou podstatu trestného činu, stát zareaguje na jeho nevhodné chování uložením trestu. Trest je právním následkem trestného činu.

Novotný a kol. (1997, s. 197) popisuje pojmové vymezení trestu: „*opatření státního donucení, ukládané jménem státu k tomu povolanými soudy v trestní řízení, jímž se působí určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachateli a které vyslovuje společenské odsouzení trestního činu a jeho pachatele.*“

Stát reaguje různými metodami na páčání trestné činnosti. Těmito metodami jsou různá opatření a prostředky. Každá společnost má svou vlastní kulturní a ekonomickou úroveň, která je v každém státu specifická. Názory, pohledy a přístupy společnosti k trestné činnosti, a trestání pachatelů pokaždé reflektuje již zmíněnou kulturní a ekonomickou rovinu. (Válková, Kuchta, Hulmáková a kol., 2019)

Liška a kol. (2006, s. 27) tvrdí: „*Účelem trestu má být převýchova delikventa a jeho společenský rehabilitace po stránce fyzické, psychické a sociální.*“

Jedním z hlavních účelů trestu je především podílení se na kontrole zločinnosti Černíková (2008). Jelínek a kol. (2017, s. 389) popisuje další účely trestu:

- *„Ochrana společnosti před pachateli trestných činů*
- *Zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti*
- *Vychovávat odsouzeného k tomu, aby vedl řádný život*
- *Generálně preventivní účinek trestu“*

Když jsem zmínila účel trestu, bylo by dobré ozřejmit i několik funkcí trestu. Černíková (2008) uvádí tyto: odplatná, regulativní, preventivní, a represivní. Odplatnou neboli vyrovnávací funkci měl trest v počátečních podobách trestního práva. Tato funkce měla úlohu jakési citové satisfakce pro poškozeného či případně pozůstalých poškozeného prostřednictvím újmy zapříčiněné proviněnému. Druhá jmenovaná, regulativní funkce byla z důvodu nedostatečného zaopatření ochrany společnosti přidána k odplatné funkci. Úkolem regulativní funkce je především ochrana společnosti před nebezpečným deviantním jednáním, a následně uložení sankcí pro pachatele, který spáchal trestný čin. Lze k tomu dojít těmito třemi postupy: vyloučením neboli izolací, odstrašení anebo korektivní socializací. Úloha preventivní funkce je ochrana společnosti, pokud použijeme výchovné působení nejen na konkrétního pachatele, ale i na potenciálního pachatele. Represivní funkci lze vysvětlit ve smyslu ochrany společnosti za individuálního represivního vlivu. V zákoně je exaktně stanoveno užití represivních nástrojů. V českém trestním právu se účel trestu odkazuje na smíšenou teorii. Tedy teorii, která pojednává odplatné a účelové funkce (Válková, Kuchta, Hulmáková a kol., 2019). Pozvolná humanizace měla vliv nejen na četnost samotných typů trestů, ale i na povahu daného trestu a vykonání sankce. (Černíková, 2008)

Míním, že je potřeba okrajově vystihnout i trestní sankci. „*Na trestní sankci lze nahlížet jako na negativní zpětnou vazbu na závažné hrubé selhání chování jedince porušující základní sociální normy společenského soužití*“ (Černíková, 2008, s. 29).

Nutno definovat co je vlastně trestný čin. Navrátilová (2010, s. 61) říká, že dle současného trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., „*je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“

1.2 Trest smrti

Toto téma je velice rozporuplné. Můžeme diskutovat, jak etický je tento absolutní trest. Jedná se o velmi kontroverzní trest s myšlenkou odstrašujícího efektu. Debaty o znovuzavedení trestu smrti v České republice se stále vedou, a to pouze o těch nejzávažnějších násilných trestných činech. Albert Camus pravil: „*Trest smrti je nejpromyšlenější forma vraždy*“ (Evropský parlament, 2020, online).

Nejde přesně určit, který ze všech trestů smrti byl použit jako první. Původ některých trestů na různých územích rovněž neznáme. S každým daným trestem bývají spojovány různé mýty a legendy. Již z biblických zdrojů známe trest ukřižování, jakožto prastarý hrdelní trest. Ve starověku byl trest ukřižováním hojně využíván na území Středomoří a Orientu. Na kříži umírali hlavně otroci, piráti, lupiči. (Schreiber, 2008)

Jedny z prvních zmínek o trestu smrti můžeme najít v Chammurapiho zákoníku, odkud pochází mnohým známé: „Oko za oko, zub za zub.“ Je to trest ve formě odstrašení a odplaty. Pachatel byl potrestán stejným způsobem, jakým se sám provinil vůči poškozenému. Jednalo by se přibližně o období 18. století před naším letopočtem. Tento zákoník stanovuje zásady jednoduché, ačkoliv kruté odplaty. Byly uvalovány velmi nemilosrdné tresty, například: Pokud někdo oslepil jiného občan, i sám pachatel byl oslepen. Analogicky tak bylo provedeno i v případě, když jeden obyvatel vesnice zlomil druhému obyvateli ruku, rovněž byla ruka zlomena i pachateli (Němeček, 2021, online).

Schreiber (2008) uvádí, že trest smrti, dříve často ukládaný, někde i dnes, je jakousi prastarou vzpomínkou na odplatu. Odplata jako taková se vyvinula z osobní krevní msty a poté přešla do prvních zákoníků. Trest smrti nedokázal krevní mstu nikterak odstranit. Ačkoliv v některých zemích, především na Balkánském poloostrově trest smrti existoval, stále zde docházelo k tzv. vyrovnání účtů prostřednictvím osobní krevní msty. A v některých mimoevropských zemích je tomu tak dodnes.

„O úmyslném popravování spojeném s jednotným rituálem můžeme hovořit až ve chvíli, kdy máme od různých národů a z různých dob zprávy, jež dosvědčují používání stále se opakující metody zabití odsouzence“ (Schreiber, 2008, s. 11).

Monestier (1998) říká, že cílem uděleného trestu smrti bylo utrpení, aby si tím viník odpykal svou vinu. Chmel (2004) líčí historii tohoto absolutního trestu již za dob feudalismu. Hlavní myšlenkou byla pomsta.

Podle Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech, který byl vydán Josefem II. v roce 1787, byl zrušen trest smrti (Liška a kol., 2006). Avšak Chmel (2004) zde zmiňuje

výjimku udělení trestu smrti způsobem zastřelení pouze v případě výjimečného stavu, což bylo stanné právo. V roce 1795, po smrti Josefa II., byl trest smrti opět obnoven. Udělen byl těm, kteří byli odsouzeni za velezradu anebo pokus o ni. Následný rok byl trest smrti znovu zcela zaveden a popravovalo se oběšením. Další roky se trest smrti střídavě rušil a zaváděl. V roce 1918 při vzniku samostatného Československa bylo od Rakouska-Uherska přejato trestní právo a trest smrti byl taktéž převzat. Nutno podotknout, že náš první československý prezident byl odpůrcem trestu smrti, už tehdy tvrdil, že efekt trestu smrti na snížení zločinnosti ve společnosti není pravdivý a není vědecký.

Chmel (2004) dále pokračuje zmínkou o archivních materiálech, ve kterých je uveden počet 420 milostí, které udělil za doby svého úřadu, první československý prezident, Tomáš Garrigue Masaryk. Počet popravených čítal 20 osob, za spáchání loupežných vražd a závažných vojenských zrad.

Milost či amnestii může udělit prezident republiky. Týká se to nejenom trestu smrti, ale i výjimečného trestu. Rozdíl v těchto dvou termínech je následný. Amnestie se uděluje plošně, hromadně, pro velký počet odsouzených. Naproti tomu milost je považována za individuální úkon, který je orientován na konkrétního odsouzeného. (Navrátilová, 2010)

1.3 Názory pro a proti trestu smrti

Nyní se můžeme podívat na názory pro a proti trestu smrti. Několik autorů zmiňuje rozličné pohledy k tomuto tématu. Snažila jsem se proto napsat jakési shrnutí. Z pohledu ekonomického faktoru je vězeň pro stát finanční zátěží. Na druhou stranu i proces absolutního trestu smrti stojí peníze. Trest smrti je dražší než pobyt pachatele ve vězení. Nemám na mysli ani tak samotnou popravu jako celý proces – čekání v cele smrti, schválení institucemi, obecně je to mnohem delší. (Amnesty International, online; Inciardi, 1994) Některé druhy trestu smrti jsou i náročné k technickému provedení. Pokud se nyní zaměřím konkrétně na trest smrti způsobem plynové komory, jejím záporem je zamořování ovzduší emisemi kyanidu používanými při usmrcování. Efekt odstrašení má rovněž své klady a zápory. V případě vykonání trestu smrti lze hovořit o zákonu odplaty či o teorii odčinění viny. Inciardi (1994, s. 467) říká, že „*odplata je sociální msta.*“ Zoubek (2016) říká, že teorii odplaty zastávaly osobnosti, jakými byli Aristoteles, Tomáš Akvinský, Emanuel Kant či Georg Wilhelm Friedrich Hegel. Názory pro trest smrti

by mohli tvrdit, že jde o zastrašování společnosti před pácháním nežádoucí trestné činnosti. Amnesty International (online) prohlašuje, že toto tvrzení bylo opětovně popřeno v mnoha výzkumech, a nelze tedy dokázat, že by měl trest smrti efektivnější dopad na pokles kriminality než trest odnětí svobody na doživotí. Odpůrci trestu smrti by naopak argumentovali tím, že jde o degradaci odsouzeného. Tedy ve smyslu, že i odsouzený je neopakovatelná lidská bytost a má právo na svou důstojnost. Nutno zmínit i otázku práva na život. Každý člověk má právo na život. Každý lidský život je potřeba ochraňovat, nejen před narozením, ale rovněž po celou dobu jeho existence. Myslím si, že především věřící lidé by na toto téma řekli, že život je dar od Boha, a nikdo nemá právo ho jinému člověku vzít. Pohled někoho jiného by naopak mohl namítnout, že se provinilec zřekl svého práva na život v tu chvíli, kdy sám usmrtil nevinnou oběť. Tomu podobně myšlený je i morální a etický pohled, které, ač nejsou legislativně ukotveny, lze jejich myšlenku chápat ve smyslu, proč být morální k někomu, kdo morálním nebyl. V opozici proti tomu je mínění, že není potřeba se snižovat na úroveň vraha. Dalším okruhem, kde se rozcházejí názory lidí, je ochrana společnosti. Za ochranu můžeme považovat způsob, kdy odsouzeného popravíme, a tím pádem se už nebude moci dopustit stejného nebo horšího trestného činu. Nejvyšší trest je pro společnost dokonalou ochranou před zločinci (Kalvodová, 1995). Je zde i poukázáno na nefungující systém vězeňství. Názor proti je takový, že je zločinec držen v izolaci. Domnívám s, že by rovněž mohlo dojít i k obavám, jaké důsledky by znovuzavedení trestu smrti přineslo. (Best, 1996; Drbohlav, 2005; Inciardi, 1994)

Další dva pojmy, které souvisí s odpůrci trestu smrti jsou justiční omyl a justiční vražda. Jak jsem již v této práci výše zmínila, může dojít k justičnímu omylu, kdy soud udělí obviněnému trest smrti, a až později se ukáže, že dotyčný trestný čin nespáchal a je tedy nevinný. Ale pozůstalým to již život jejich příbuzného nevrátí. A rehabilitace je pro pozůstalou rodinu nepatrnou kompenzací, spíše pouhou formální záležitostí. Je známo mnoho takových případů, především z USA, kdy byli lidé posláni do cel smrti, poté byli zproštěni viny anebo nevinní propuštěni. Tento konečný trest již nelze odvolat, a pořád je potřeba mít na paměti riziko nevinnosti odsouzené osoby. (Amnesty International, online). Může se stát i justiční vražda. Na našem území tato problematika byla často probírána v minulém století. V tomto případě se jedná o vykonstruované politické procesy, kdy byla nevinná oběť poslána na smrt. Většinou se tak děje z důvodu, kdy oběť nesdílí stejné politické myšlení, jaké je v dané společnosti vyžadováno.

Italský filosof Cesare Beccaria ve svém díle O zločinech a trestech navrhl zrušení trestu smrti, byl jeho odpůrcem. Dle něho není dostatečně odstrašující, ani nutný, a namísto něho navrhl doživotní otroctví (Liška a kol., 2006). Kalvodová (1995) uvádí, že výše zmíněné dílo mělo neobvykle velký vliv na vyvíjení trestního práva v Evropě.

Liška a kol. (2006, s. 26) uvádí výsledky výzkumů. První výzkum se konal v roce 1988, a poté opakovaně i v roce 1996. Jako jeden z hlavních důležitých závěrů zní, že trest smrti v kontextu odstrašujícího efektu považovat za velmi nízký. Další statistiky spojené s touto otázkou mají resumé podobné – pokud se zruší trest smrti, nelze mínit, že by to mohlo vést ke zvýšení kriminality.

1.4 Způsoby provedení trestu smrti

V této části práce se zaměřím na charakteristiku některých způsobů trestu smrti. Abych konkretizovala druhy trestu smrti, jedná se o zastřelení, oběšení, dekapitace, ukamenování, elektrické křeslo, plynová komora, a smrtící injekce. Tyto vyjmenované způsoby jsou dodnes v některých státech aplikovány. Avšak je důležité podotknout, že existuje celá řada dalších metod trestu smrti. Dalšími tresty smrti, které spíše byly využívány, již nejsou aktuální, jsou například: volný pád, smrtící půst, ukřižování, pohřbení zaživa, kůl v těle, stažení z kůže, rozřezání, rozčtvrcení, rozdrásání, rozdrčení, upálení, otrávení, ubití, gilotina, lámání kolem, zardoušení, garota, ukamenování, utopení, pověšení, stětí (Monestier, 1998).

Chmel (2004) popisuje jakýsi rituál smrti předtím, než je odsouzený popraven. Postupuje se tak u mnoha způsobů trestu smrti. Toto je zaměřeno konkrétně na Spojené státy americké a techniku elektrického křesla. Pokud je odsouzenému zamítnuta žádost o milost, vězeň opustí zvláštní oddělení věznice tzv. chodbu smrti a je přesunut do tzv. cely smrti nebo také na pokoj smrti. Monestier (1998) uvádí, že v této cele smrti vězeň tráví své poslední dny života. Odsouzený je sem přesunut tři až čtyři týdny před popravou a je zde neustále pod odhledem. Dělá se tak z důvodu, aby vězeňská služba udržela odsouzeného živého až do dne popravu. Buď sám od sebe anebo z navádění ze strany spoluvězňů se může odsouzený rozhodnout ke spáchání sebevraždy. Nyní následuje popis situace, když nastane den popravu, je odsouzený doveden do přípravní, kde je celkově a pečlivě prohlédnut, následně mu jsou ostříhány vlasy a vyholeno temeno hlavy. Odsouzený se osprchuje, a má volbu obutí nebo být bos. V tuto dobu vejde ředitel

věznice spolu s knězem. Kněz odsouzenému přislíbí, že jeho smrt bude co nejvíce humánní, tedy okamžitá a bezbolestná. (Chmel, 2004 ; Liška a kol., 2006)

Zastřelení

Zastřelení patří k nejvíce rozšířeným druhům exekuce po celém světě. Technika zastřelení se vyvíjela stejně jako vývoj samotných zbraní. Od objevu střelné zbraně, který se datuje do období vrcholného středověku. Vlastní poprava zastřelením se datuje od renesance. V globální mínění je tento druh popravy považován za humánní, neboť zbraň nikdy neselže, odsouzenec netrpí dlouhé hodiny v bolestech. Avšak ne vždy tomu tak je. Z toho důvodu je obsahují nařízení některých států tzv. ránu z milosti. Nebýt této možnosti, někteří odsouzení by umírali zdlouhavě a v bolestech. Postupem času se mnoho zemí substituovalo oběšením za zastřelení. Avšak v některých zemích je dosud na výběr z obou způsobů. (Chmel, 2004)

Zastřelení běžně patřilo mezi vojenské tresty. Exekuce popravením byla u vojska běžnou záležitostí. Každý voják považoval za čest zemřít zastřelením. Ale nutno zmínit, že navzdory tomu byla ještě v devatenáctém století používána k výkonu trestu smrti oprátka. A vojenské popravy byly v té době veřejně přístupné. Armádní důstojníci ale byli v kontaktu s měšťany, pro které byly popravy příjemné rozptýlení nudných maloměšťanských životů. V roce 1874 byl vydán zákaz o konání veřejných poprav. (Cawthorne, 2009)

Trest smrti zastřelením se řídí, stejně jako jiné způsoby popravy, pravidly, jak postupovat a správně vykonat tento způsob popravy. Tím hlavním pravidlem, který má na starosti popravčí četa, je mířit a trefit se do orgánu pro člověka velice významného, mám na mysli kupříkladu mozek či srdce. Ještě na počátku 19. století čítala popravčí četa okolo padesáti střelců, nyní jich je desetkrát méně, tj. počet střelců se pohybuje okolo deseti až dvanácti. Nutno poznamenat, že to jsou čísla orientační, neboť v každé zemi jsou počty střelců odlišné. (Chmel, 2004) Cawthorne (2009) uvádí počet tří až šesti členů popravčí čety. Střelci stáli nebo klečeli s namířenou zbraní proti odsouzeným. Bývalo běžné, že se jedna puška náhodně nabila slepým nábojem. Skutečnost, která konkrétní puška obsahuje slepý náboj, nevěděl ani nikdo z popravčí čety. Jednalo se o jistou psychickou hru s vlastním svědomím popravčích vojáků, kdy se vojáci mohli domnívat, že oni nebyli těmi, kdo vystřelili osudnou ránu, a nemuseli cítit váhu viny. Pro střelce je mnohem těžší mířit na hlavu, a tak se snaží zasáhnout srdce.

Pro jistější zasažení bývá tento lidský cíl znehybněn, většinou je připoután ke kůlu nebo opřen o zeď, mohou se mu svázat ruce za zády. Odsouzenec si mohl vybrat, zda se zavázat oči anebo čelit s otevřenýma očima přicházející smrti.

Amnesty International (online) zmiňuje problematiku popravených žen zastřelením, mnoho z těchto žen bylo obviněno z prostituce. Guatemala a Mongolsko se liší od ostatních států tím, že tam nemůže být žena za žádných okolností odsouzena k trestu smrti. V ostatních státech, kde je exekuce zastřelením běžná, se tento trest pro ženu ruší nebo odkládá v případě, že jejího těhotenství. V některých zemích je přeměněn trest smrti zastřelením na doživotní trest ve vězení, a jinde je žena zastřelena až po porodu. Opět se vyskytují odlišnosti ve lhůtě po porodu, může být vykonáno ihned jako v Sýrii či na Madagaskaru, nebo v Chile a Maroku je lhůta čtyřiceti dnů po porodu, případně lze odložit trest smrti o několik měsíců, tomu tak bývá v Jordánsku či Íránu. (Chmel, 2004)

Oběšení

Jedním z nejvíce užívaných a rozšířených způsobů trestu smrti je oběšení. Mezi jeho výhody patří jednoduchost, malá náročnost a navíc, podobně jako zastřelení, může být aplikován u masových poprav. (Chmel, 2004). Trest oprátkou byl vyjádřením zneuctění, potupy a ponížení. Oběšení bylo považováno za velice hanlivý způsob popravy (Schreiber, 2008). Francek (1999) zmiňuje, že popravení mohlo působit na společnost odstrašujícím efektem, neboť popravy byly konány ve dne a mohla je sledovat široká veřejnost.

Chmel (2004) popisuje, co vše je potřeba k popravě oběšením. Nutným instrumentem k popravám je šibenice. Nejvíce se odsouzení věší za krk, vlastní váha člověka způsobuje stahování oprátky, tím dojde ke stlačení karotidy neboli krkavice, a tak se přeruší krevní oběh. Někdy může dojít ke zlomení krční obratle a tím přerušení míchy. Věšení za krk není jediným způsobem oběšení člověka. V dávných dobách orientální národy a Římané věšeli odsouzené buď za vlasy nebo za pohlavní úd, záleželo na tom, jak a čím hřešili. Dalším postupem bylo pověsit odsouzence na háky, jež se zabořily do těla a zachytily na nějakou kost či sval. Při oběšení byly tři postupy. Nejvíce v historii užívaný byl prostřednictvím podložky, ať už se jednalo o stoličku, koně, žebřík, vozík. Kat podtrhnul připravenou oporu, na které odsouzenec stál. Druhý způsob byl skrze mechanismus, například kladku. Vůči prvnímu způsobu, kdy odsouzenec

spadne dolů, tak v případě kladky zatáhl kat za provaz a vytáhne tak odsouzeného nahoru. Tento postup je populární v USA, Iráku, Sýrii a Íránu. Chmel (2004) dále jmenuje třetí techniku, která je považována za nejvíce krutou. Tato technika pochází z Anglie, z druhé poloviny 19. století, a vůči předchozím dvěma výše zmíněným je efektivnější. K správnému provedení je potřeba vhodná šibenice a sklápěcí propadlo. Tělo odsouzenec bude padat vlastní vahou, a zároveň dojde k napnutí provazu, který způsobí zlomení krčních obratlů. Odsouzenec je oběšen, avšak navíc jsou mu ještě zlomeny krční obratle. Tato technika je v současnosti stále využívána na asijském a africkém kontinentu, ale i v USA. Ačkoliv ve Spojených státech amerických bylo již v roce 1927 rozhodnuto o nehumánnosti trestu oběšením a namísto toho nahrazením elektrického křesla, přesto se zde oprátka někdy aplikuje. Ve třech státech Severní Ameriky mají odsouzení možnost si vybrat mezi oběšením a smrtící injekcí.

Dekapitace

Ve čtvrtém století před Kristem řekl řecký historik Xenofon, že nejvíce počestnou formou smrti je stětí hlavy neboli dekapitace. Pokud byl odsouzenec sťat mečem, bylo to pro něho méně ponižující než stětí sekyrou. Popravovalo se i u Římanů za dob vlády císaře Caliguly. Stětí hlavy bylo bráno za vojenský trest. Přerušení spojení mezi mozkiem a páteří většinou avizovalo okamžitou smrt. Došlo k celkovému šoku, následnému snížení krevní tlaku. Je zde riziko, že se katovi nezdaří useknout hlavu na první ránu, a tak odsouzený může trpět ještě několik hodin až dnů. Stínání bylo využíváno i v Anglii. Avšak na rozdíl od Římanů odsouzeného před popravou nebičovali. V porovnání s pověšením se v případě stětí hlavy jednalo o čestnou smrt a výsadu těch výše společensky postavených osob. (Cawthorne, 2009)

„Od počátku civilizace bylo stětí široce používáno jako způsob hrdelního trestu. Ve starověké Asýrii a Egyptě byla užívána sekyra – slavný reliéf v Britském muzeu ukazuje masové stínání chaldejských zajatců po jejich porážce Asyřany. Stětí hlavy bylo rovněž předepsaným způsobem poprav ve staré Číně“ (Cawthorne, 2009, s. 39).

Pro stínání, nejen v Anglii, byla připravena speciální stínací sekyra. Tato sekyra měla zakřivené ostří. Druhým důležitým předmětem byl, povětšinou dubový, špalek. Špalek byl z obou stran vyřezaný, uprostřed se nacházela přepážka, která nazdvihla krk výš. Špalek byl natolik vysoký, aby si odsouzený mohl kleknout. Avšak pokud bylo nutno

odsouzeného ještě více ponížit, záměrně se použil nižší špalek, aby si odsouzený musel lehnout k vykonání trestu. (Cawthorne, 2009)

Představa prolítí krve byla podobná dávným dobám, a tak to lze připodobnit upotřebení pozemského pořádku. Prolítí krve mělo větší efekt než oběšenec na šibenici. Zvuk ocele, hlava oddělená od těla, kaluže krve vsakující se do země, to vše patřilo k dekapitaci. „*Při popravě mečem nebo sekyrou vždy stříkala krev proudem, smrt nastávala bleskurychle a hranice mezi životem a smrtí byla naprosto jasná a viditelná*“ (Schreiber, 2008, s. 47).

Nejen stínání hlavy mečem nebo sekyrou lze zařadit do dekapitace. V osmnáctém století byla zavedena gilotina jako popravčí mechanismus. Toto mechanické zařízení nese jméno po lékaři Josephovi Ignaci Guillotinovi ze Saintes. V té době bylo potřeba zavést uniformní tresty pro všechny. Vzhled nejstarší gilotiny byl prkno nebo fošna. Podoba modernější gilotiny je následná – jde o vcelku jednoduchou konstrukci, mechanická stínací sekera, ocelové ostří nebo kovová naostřená deska. Hlava odsouzeného byla v gilotině pevně zafixovaná. Nebyla zde potřeba práce kata, mechanismus pracoval sám. Gilotina byla mezi veřejností pokládána za děsivou, především díky období velké francouzské revoluce, kde se stala symbolem smrti. Ačkoliv prý byla pro odsouzené humánní, neboť prý necítil ani úder ocelového ostří. A než si stačil uvědomit, co se stalo, ztratil rychle vědomí z důvodu ztráty krevního tlaku. (Schreiber, 2008)

Ukamenování

Tento trest pochází ještě předbiblického období. Potrestání jím byli ti, kteří se dopustili svatokrádeže, také za zradu. Jedná se o usmrcení viníka na základě házení kamenů. (Monestier, 1998) U trestu ukamenování bylo potřeba velkého počtu lidí, kteří se na usmrcení podíleli. Nikdo z přítomných nemohl být výslovně jmenován za zabití. V období středověku mohli být ukamenováni nešikovní kati, kteří z nějakého důvodu nezvládli popravu (Cawthorne, 2009). Ukamenování nebo lynčování příslušníky dané společnosti mohlo dojít samovolně, bez rozsudku. Nikdy neměl funkci kata a vina byla rozdělena mezi všechny.

U Řeků byl používán trest ukamenováním za trestné činy, které mohly ohrozit cele společenství, mezi ně patřily například: povstání, královražda anebo zrada za války. (Schreiber, 2008) Porovnání ve využívání tohoto trestu dominuje Řecko, v Římě se ukamenováním trestalo málokdy. V dnešní době má ukamenování stále jistou,

ač menší oblibu. (Chmel, 2004) Dříve se aplikovalo ukamenování ve většině zemí muslimsky zaměřených, především ve východním Středomoří.

Odsouzený nesměl uniknout, buď mohl se pohybovat ve vymezeném prostoru, nebo byl zahrabaný, jen hlava mu vyčnívala ze země, anebo mohl být přikován na kříži nebo kůlu. Těžké kameny vážící i několik kilogramů zaručovaly odsouzení rychlou smrt. (Chmel, 2004)

Ještě v šestnáctém století bylo ukamenování vedeno ve švédském trestním zákoníku. Tento trest byl ukládán především ženám za trestný čin, za který by muž byl potrestán lámáním v kole. Pokud bylo záhodno trest udělený ženě ztlížít, byla jí oholena hlava, byla potřena smolou a polepena peřím. Odsouzená takto musela běžet uličkou mužů, kteří po ní házeli kameny. (Monestier, 1998)

„Uzákoněno ukamenování jako trest smrti bylo v sedmi muslimských zemích za cizoložství a sexuální delikty, jako je homosexualita, sodomie, tj. za delikty, které jsou podle islámského práva šariji namířeny proti Alláhovi. S výjimkou Íránu jsou přesto tresty tohoto typu zřídka využívány“ (Chmel, 2004, s. 17).

Elektrické křeslo

Jméno Thomas Alva Edison je tradičně spojováno s vynálezem žárovky a fonografu, ale troufám si tvrdit, že málokdo už ví, že toto jméno bylo důležité i při vzniku elektrického křesla. Vraťme se do druhé poloviny 19. století, kdy právě vypukl konkurenční boj mezi Edisonem, který distribuoval stejnosměrný proud, a mezi inženýrem Georgem Westinghousem, který byl zástupce střídavého proudu. Z důvodu výše zmíněné konkurence se spojil Edison s mužem jménem Harold Brown, který napsal článek do amerického večerníku o nebezpečí spojených s tématem střídavého proudu. Brown uspořádal cesty po napříč USA, na kterých ukazoval klady Edisonova stejnosměrného proudu a zápory Westinghouseova střídavého proudu. V tuto dobu často docházelo k nehodám s důsledkem okamžité smrti zapříčiněným elektrickým proudem. (Chmel, 2004) Cawthorne (2009) zmiňuje, že mimo jiné se zrovna hledala humánnější náhrada druhu trestu smrti, než je třeba oběšení. Harold Brown byl zmocněn k instalaci prvního zařízení, ve kterém byla vidina zmodernizování poprav ve věznicích v Auburnu, a nejen tam. Westinghouse se proti takovému nelidskému a krutému způsobu na usmrcování odvolal k Nejvyššímu soudu, avšak bez úspěchu (Chmel, 2004).

Proud, který prochází srdcem a plicemi způsobí smrt skrze kontaktní destičky elektrod. Místa, kde jsou v kontaktu elektrody s lidským tělem, jsou oholena z důvodu snížení elektrického odporu. Každý stát používá odlišné napětí, tedy je popsáno napětí střídavého proudu od 500 do 2 300 voltů. Různé velikost napětí se do odsouzeného pouští na několik vteřin. Během pauz lékař kontroluje tělo odsouzeného. Při umírání odsouzenec může být v místnosti cítit zápach spálené kůže a masa, rovněž může dojít ke krvácení z různých otvorů, někdy dokonce vypadnou oční bulvy. (Chmel, 2004)

Vrah William Kemmeler, který byl odsouzený za vraždu své milenky užitím sekery, se stal prvním popraveným na elektrickém křesle, konalo se tak dne 6. srpna 1890. Lze říci, že byl Kemmeler tzv. pokusný králík, po jeho popravě došlo k úpravám, aby další odsouzenec tolik netrpěl a smrt nastala dříve. Je potřeba zmínit, že exekuce na elektrickém křesle může být pro jedince rozvleklá, bolestivá, a je i s ohledem na náklady drahá. (Cawthorne, 2009)

Při procesu jeho usmrcení mohli být přítomni diváci, jednalo se především o lékaře a fyziky. Podoba prvního elektrického křesla byla následná: široká židle ze dřeva, na židli byl připevněn ovládací panel se třemi pákami. Z tohoto panelu vystupovaly dva vodiče z kovu, které byly sjednocené navlhčenými elektrodami. Odsouzenému vrahovi byla na hlavu dána kovová helma, která obsahovala elektrodu s vodičem. Další elektroda byla na zádech, tu držel hrudní pás. (Chmel, 2004)

Plynová komora

O několik desítek let později po zavedení elektrického křesla Američané povýšili své tresty o další úroveň, když přišli s technikou udušení v provedenou v plynové komoře. Poprava prostřednictvím plynové komory stojí na principu, že odsouzenec je situován do vzduchotěsného prostoru, do kterého jsou vpouštěny jedovaté plyny, které musí odsouzený dýchat, což ho usmrtí. Monestier (1998) popisuje, jak vypadá plynová komora. Je to kabina z ocele ve tvaru osmiúhelníku, vejde se tam oválnými neprodyšnými dveřmi. Nejspíš z důvodu úspory času jsou plynové komory sestavené pro dva odsouzence najednou, v plynové komoře se nachází dvě židle. Plynová komora má ve stěnách zabudované prosklené otvory, které umožňují pozorovat, co uvnitř právě probíhá. Největší účinek z těkavých jedů má plyný kyanid. Dva strážci menšího vzrůstu přivedou a připoutají odsouzeného několika řemeny. Odsouzený je natolik fixovaný, že mu je znemožněn téměř jakýkoliv pohyb.

V komoře pod židlí se nacházejí otvory, kterými dovnitř proudí kyselina sírová. Stačí jen prostřednictvím páky spustit přístroj s ventily, který korigoval tlak vzduchu v komoře. Další pohyb páky vpustí do komory cyankáli, které se následně smíchají s kyselinou. V okamžiku vznikají jedovaté zplodiny, které stoupají vzhůru. (Schreiber, 2008)

Pokud se setká kyanid draselný a kyselina sírová, dojde k uvolňování dusivých plynů. Od podlahy stoupá vzhůru oblak jedovatých zplodin, které musí odsouzenec dýchat. Je paralyzována činnost dýchacích biokatalyzátorů, které jsou zodpovědné za transport kyslíku z krve do somatických buněk. Pokud buňky nedostanou žádaný kyslík začnou nekrotizovat. Dochází tedy k následnému odumření mozku a zástavě srdce. Celý proces trvá v rozpětí několika málo minut. Avšak je potřeba zmínit, že se po procesu musela komora vydezinfikovat, a to trvalo v řádu třiceti minut. (Monestier, 1998)

Smrtící injekce

Smrtící injekce neboli pokojná smrt je řazena do sektoru těch mladších metod usmrcování. Odejmutí života jedinci touto cestou je bráno za velmi rychlé, bezbolestné a nikterak drahé, tedy je považováno za nejvíce humánní metodu exekuce. Avšak nelze zcela souhlasit ani s jedním. A navíc lze říci, že jde o veřejnou popravu, kvůli počtu osob, který proces pokojné smrti sledují. V tomto případě popravu bylo zde velmi potřeba lékařského personálu, nebo minimálně znalostí o přípravě směsi smrtícího jedu, zavedení jehly do paže odsouzeného a následně stisknutí tlačítka, aby tekutina mohla téct do těla. Vzdáleně to lze připodobnit procesu anestézie v nemocnici, avšak s tím rozdílem, že se při tomto druhu popravu používá smrtící dávka. V lékařské společnosti i v široké veřejnosti ovšem panuje přesvědčení, že lékaři mají lidem životy zachraňovat, a ne je brát. (Chmel, 2004) V dnešní době jde již o automatizovaný systém, počítačové zařízení koriguje objem jedu, jenž je odsouzenému vpravován do žil. Nejprve je odsouzenému podán solný roztok, poté vstříknut do žil thiopental sodný, což je silné anestetikum. Díky jeho účinkům odsouzenec ztrácí vědomí. A až nyní dojde k ochabnutí svalů, je i přerušen pohyb plic, což způsobí bromid pancuronium. Poté se podá chlorid draselný, který zastavuje srdeční činnost. Odsouzenec umírá kvůli udušení a zastavení srdce. (Cawthorne, 2009)

Americké historické záznamy uvádějí jako prvního člověka, jenž byl exekován smrtící injekcí, jméno Charlie Brooks. Odsouzený Brooks spáchal trestný čin zabití, konkrétně zabil mechanika při krádeži ojetého vozu. Jeho poprava se uskutečnila

7. prosince 1982 v Texasu. (Chmel, 2004) Avšak Cawthorne (2009) uvádí, že poprvé se pokojná smrt aplikovala v roce 1977 v Oklahomě.

1.5 Trest smrti v současné době

Chmel (2004) uvádí jasné vymezení Amnesty International, jejichž postavení k trestu smrti zní, že jsou jasně proti trestu smrti, a to ve všech případech a bez jakékoliv výhrady. V posledních letech se provedlo pro OSN několik průzkumů, z nichž vyplývá, že popravy nemají o moc větší odrazující efekt než trest doživotí. Ani zastánci znovuzavedení trestu smrti u nás nejsou schopni dostatečně prokázat, že by trest odejmutí života některým pachatelům snížil počet závažných zločinů. Nutno zmínit riziko soudních chyb. Může se stát, že soud pochybí, udělí pachateli trest smrti, ačkoliv se později prokáže, že konkrétní trestný čin tento člověk nespáchal, ale již nelze vzít zpět rozsudek. Nyní je počet ukládání trestu doživotí podobný tomu, jako když se dříve ukládá trest smrti. Odborníci jsou toho názoru, že je trest doživotí přiměřenou variantou k trestu smrti.

Hamerský (2001) uvádí statistiky, kdy od roku 1918 do roku 1989 bylo v Československu popraveno 2286 osob. Václav Havel, poslední československý a první český prezident, a především celoživotní odpůrce trestu smrti, se v roce 1990 v parlamentu vydobyl abolicí trestu smrti v Československu. (Amnesty International, online)

Novelou trestního zákona byl u nás trest smrti dne 2. května 1990 změněn na trest doživotní. Dne 1. července 1990 vstoupila v platnost novela zákona číslo 175/1990 Sb. Od té doby je za výjimečný trest považován trest odnětí svobody (dále TOS) od patnácti do dvaceti pěti let, a rovněž také TOS na doživotí. Místo, do té doby používaného trestu smrti, byl mohl být za ty nezávažnější trestné činy ukládán nejvýše doživotní TOS. (Liška a kol., 2006) V roce 1993 byl novou Ústavou České republiky zcela zakázán. V Listině základních a práv a svobod (tj. ústavní zákon č. 2/1993 Sb.) je v článku 6 konkrétně ukotveno, že „1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením. (2) Nikdo nesmí být zbaven života. (3) Trest smrti se nepřipouští.“. (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1992, online)

Pokud se ohlédneme o pouhých pár desítek let zpět, ke konci období Československa, posledním trest smrti vykonaným v Čechách, byl případ Vladimíra Lulka. Tento pětinasobný vrah bydlel i se svou rodinou v Předměřicích nad Labem, nedaleko Hradce Králové. V prosinci roku 1986 Vladimír Lulek, posílen alkoholem, brutálně ubodal celou svoji rodinu. Dne 2. února 1989 byl popraven v Pankrácké věznici v Praze. Avšak úplně posledním případem na území Československa, kdy byl pachatel odsouzen k trestu smrti, je trojnásobné bestiální vraždění Štefana Svitka. V obou případech hrála velkou roli opilost. Znalci konstatovali, že žádnými lékařskými postupy nelze jeho úchylky vyléčit, a v rámci zájmu ochrany společnosti je doporučen absolutní trest. Mladý recidivista byl popraven v Bratislavě dne 8. června 1989. (Chmel, 2004)

V průběhu devatenáctého a dvacátého století byl tento nejvyšší trest v mnoha evropských zemích postupně zrušen. Pavlíček a Hofmannová (2014) zmiňují, že v roce 2002 byl v Evropě přijat Protokol č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva). Podstatou toho tedy bylo zrušení trestu smrti v takřka všech evropských státech. Totéž říká i Čapek (2011) a dodává, že dle článku č. 15 Úmluvy od Protokolu č. 13 nemůže stát odstoupit.

Kalvodová (1995) uvádí, že článek 6 Listiny základních práv a svobod (dále jen Listina) stanovuje, že každý má právo na život a nikdo nesmí být zbaven života a trest smrti se nepřipouští.

Březina (2020, online) sděluje skutečnost, že Evropská unie dále bojuje za abolicí trestu smrti. Země, které jsou členy Evropské unie jsou upsány k ochraně lidských práv, a tak zrušily trest smrti v jejich státech. Relativně nedávno, v roce 2012 byl zrušen trest smrti v Lotyšsku. Avšak v dnešní době jsou stále státy, které trest smrti stále praktikují. Z evropských zemí je trest smrti praktikován pouze v Bělorusku. Ve státech mimo Evropu je důležité označit USA nebo Čínu.

V Číně může být udělen trest smrti pachateli, který se dopustil narušování sociální stability nebo třeba pašování drog. Je potřeba říci, že ačkoliv Čína tají oficiální statistiky trestu smrti, přesto je považována za jednoho z nejvíce popravčích států. V sousedství Číny se nachází Severní Korea, která rovněž využívá trest smrti, a to například za šíření škodlivých informací, špionáž či distribuci náboženských materiálů. (Amnesty International, online) Za projevování odlišné sexuální orientace anebo jiného politického názoru můžete být v Íránu popraveni. Mezi zeměmi, které ještě nyní praktikují usmrcení technikou oběšení jsou Japonsko, Severní Korea, Botswana a Irák. Smrtící injekce je v dnešní době praktikována například v Thajsku, v USA, nebo v Číně. (Evropský

parlament, 2020, online) Pokud se zaměřím pouze na Spojené státy americké, uvalení nejvyššího trestu zde hrozí za trestné činy pašování drog anebo za velezradu (Amnesty International, online). Ve Spojených státech amerických, jako na jediném místě na světě, je popravováno pěti technikami, kterými jsou: zastřelení, oběšení, plynová komora, elektrické křeslo a smrtící injekce (Chmel, 2004).

Pavlíček a Hofmannová (2014) popisují boj dvou táborů, kteří se otázkou trestu smrti zabývají. Tento boj se netýká pouze amerického kontinentu. Jedním z nich jsou tzv. abolicionisté, tedy stoupcí zrušení trestu smrti. Druhým táborem jsou tzv. retencionisté, tedy přívrženci existence trestu smrti. K tomu se váže i souvislost lidské důstojnosti s ohledem 8. dodatku Ústavy, který obsahuje zákaz krutého a surového a netradičního trestání. V sedmdesátých letech minulého století měly tyto různé skutečnosti vliv i na rozhodnutí Nejvyššího soudu USA, který na nějaký čas prozatím zastavil výkon trestu smrti na území USA. Avšak bylo tomu tak pouze do roku 1976, následně byl trest smrti na území USA opět obnoven.

Některé státy v USA, kupříkladu Kalifornie a Pensylvánie každoročně odsuzují jistý počet vrahů k trestu smrti, avšak zřídka kdy dojde k samotnému vykonání poprav. Stovky odsouzených vykonávají trest ve speciálním oddělení věznice, které se výstižně nazývá oddělením pro osoby odsouzené k trestu smrti. Většina států ležících na jihu USA opravdu ukládá a vykonává tresty smrti. V průměru čekají odsouzení na trest smrti čtrnáct let. (American Center: U. S. Embassy Prague, online)

2 Trest odnětí svobody na doživotí a názory veřejnosti

Tato kapitola je zaměřena především na trest odnětí svobody na doživotí (dále jen TOS na doživotí). K tomuto velkému tématu jsem přidružila i menší podkapitolu, která se zabývá výzkumy názory veřejnosti.

2.1 Termín trest odnětí svobody na doživotí

Trest odnětí svobody na doživotí je pojmenováván různými názvy, avšak v základu se jedná o totéž, přičemž je však nutno vycházet z trestního zákoníku. TOS na doživotí nebo také výjimečný trest či trest života, jak jej pojmenoval Andrej Drbohlav. Drbohlav (2005) se ale ptá, co je to za život, když je odsouzenému odejmuta svoboda. Kalvodová (1995) nazývá TOS na doživotí jako tzv. sociální trest smrti anebo tzv. trest smrti na splátky. Velkým kladem pro trest doživotí, na rozdíl od trestu smrti je to, že respektuje právo na život. Novotný a kol. (2017) zmiňuje, že TOS nejvíce zasahuje do osobních práv odsouzeného, neboť mu bere jeho svobodu, a zároveň zasahuje do rodinných vztahů s blízkými odsouzeného.

Jelínek a kol. (2017) konstatuje, že podle § 52 trestního zákoníku lze ukládat mimo jiné tresty i trest odnětí svobody. Výjimečným trestem se rozumí buď TOS na doživotí anebo TOS v délce trvání nad 20 a do 30 let. Byla zpřísněna trestní sazba v porovnání s trestním zákonem č. 140/1961 Sb., ve kterém byl uveden rozsah roků nad 15 a do 25 let. Nepodmíněný TOS je vykonáván ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic (Novotný a kol., 2017). Je důležité rozlišit TOS na doživotí s nebo bez možnosti podmíněného propuštění.

Na pojem TOS na doživotí je v různých zemích různě pohlíženo. Při udělení TOS je myšleno v některých zemích udělení trest neurčitého časového rozsahu. V mimořádných případech je v některých zemích jedinec odsouzený k TOS na doživotí a opravdu je nucen žít zbytek svého života ve vězení. V době šestnáctého až devatenáctého století bylo běžně aplikováno vyhnanství jako potrestání zločinců v některých evropských státech. Navrátilová (2010) uvádí, že Anglie byla jednou ze zemí, která začala využívat vyhnanství jako formu trestu. Pro Anglii bylo typické deportování odsouzených z ostrovů a kolonizování vzdálených území, kupříkladu Austrálie. Vyhnanství lze považovat za formu izolace (Inciardi, 1994).

Vědní disciplína nazývaná penologie neboli věda o trestání, se nejdříve výlučně zabývala především výkonem trestu odnětí svobody, a také jeho účinností. Později se její záběr rozšířil i na další trestní sankce. (Válková, Kuchta, Hulmáková a kol., 2019)

„Trest odnětí svobody v nynější podobě nebyl v nejstarším období uplatňován. Souvisí to patrně s hospodářskými obtížemi občin a měst při zřizování věznic, udržování dozorcího personálu a při zajišťování výživy vězňů. Charakteru trestu na svobodě se určitým způsobem blížilo zotročení pachatele nebo vyhnání z občiny“ (Černíková, 2008, s. 31). Tradice TOS není tak dlouhá jako trestu smrti. TOS nebyl ve starověku nikterak užíván. Využíval se pouze jako střežení odsouzeného na smrt, který čekal na výkon popravy. Až v Holandsku na konci šestnáctého století byly zakládány věznice, jejichž provedení je nepřímo podobné těm, které známe my. Byly zde věznění hlavně žebráci, prostitutky, tuláci a zloději. V osmnáctém století dochází k humanizaci, důraz na důstojnost člověka a probíhal zde boj proti krutosti trestů. V devatenáctém století dochází k rozvoji vězeňství. (Navrátilová, 2010) Později byl TOS považován za hlavní trest v trestných činech spojených s kriminalitou, a vypuzoval trest smrti (Černíková, 2008).

Článek 10 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jenž byl vydán v New Yorku v roce 1966 ukládá: *„Se všemi osobami zbavenými svobody se jedná lidsky a s úctou k přirozené důstojnosti lidské bytosti“* (Kalvodová, 1995, s. 11).

Penologické systémy

Na světě existuje nebo existovalo mnoho penologických systémů, tak zmíním jen některé. V době devatenáctého století vznikají v USA dvě metody, jak vykonat trest. Jsou to auburnský a pensylvánský systém. První zmíněný je tzv. mlčící systém, který byl zaveden v roce 1823 v New Yorku. Věžňové zde přicházejí do kontaktu se spoluvězni, když pracují ve společných dílnách, avšak váže je příkaz absolutního ticha. Pokud některý vězeň poruší zákaz mluvení, je potrestán například bičem, nebo jinými tělesnými tresty. Noci tráví vězeň v samovazbě. Charakteristickým znakem pro pensylvánský systém je striktní samovazba, separace odsouzeného. Vychází se zde z pojetí trestu jako odplaty. Tento systém vznikl v roce 1786 ve Filadelfii. Izolace se udělovala jako prevence před útěky a kriminální nákazou od jiných vězňů, a zároveň usnadnila vězni pokání. Pensylvánský systém má negativní vliv na psychické a fyzické zdraví odsouzeného, a tak zde nelze smýšlet o resocializačním účinku. Oba tyto systémy byly následně

rozšířeny o dalších států, jakými například jsou Anglie, Francie či Holandsko. (Válková, Kuchta, Hulmáková a kol., 2019)

2.2 Koncepce vězeňství

Navrátilová (2010) uvádí dobu dvacátého století, kdy došlo ke změně koncepce vězení. Přešlo se od myšlenky pracovních káznic k ideji resocializace a rehabilitace vězně.

Kraus a Hroncová (2010) popisují, že u veškerého sociálního deviantního jednání a všech sociálně patologických jevů, v kontextu nápravy bývá využíváno několik metod, jako jsou resocializace, reedukace, psychoterapie, socioterapie a dalších. Především v souvislosti terapie a resocializace hrají podstatně velkou roli zaměstnanci vězeňské služby. Jedná se především o pracovní pozici sociálních pracovníků, sociálních pedagogů, vychovatelů, sociálních kurátorů a pracovníků probační a mediační služby. V případě těchto reintegračních procesů převažuje represivní přístup. V rámci přiblížení odsouzenému kontaktu s okolním světem, jsou využívány možnosti nestátních organizací. Válková, Kuchta, Hulmáková a kol. (2019) zmiňují, že demokratické přeměny společnosti po roce 1989 pronikly i do vězeňství. V roce 1991 došlo k vypracování nové koncepce rozvoje vězeňství a od roku 1992 dochází k další humanizaci vězeňství. Došlo i k legislativním změnám, zákon ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR, kterým je zrušen název Sbor nápravné výchovy ČR.

Válková, Kuchta, Hulmáková a kol. (2019) kladou důraz na rozlišování TOS podle doby trvání. Může se jednat o krátkodobé nebo dlouhodobé TOS. Krátkodobými TOS se nyní neplánují nijak zabývat, a tak bych se ráda zaměřila na ty dlouhodobé. Dlouhodobý TOS s sebou může přinášet jistá rizika, kterými jsou: prizonizace a institucionalizace. Fischer a Škoda (2009) přibližují tyto dva pojmy. Termín prizonizace lze chápat jako zvláštní přizpůsobení vězně životu ve vězení. Vězeň si přivyká na vězeňská pravidla a normy. V případě institucionalizace se mění chování vězně, vyhasínají vzorce chování z běžného života, je zde do budoucna riziko nemožnosti návratu do života za branami věznice. Válková, Kuchta, Hulmáková a kol. (2019) dále říkají, že některé psychologické výzkumu přicházejí s výsledky, kdy u odsouzených, kteří jsou ve VTOS více než sedm let, dochází ke změnám osobnosti. Může se jednat o změny například: infantilismus, psychologická a emocionální regrese, ztráta sebedůvěry, apatie, obavy z propuštění, fluktuace agresivity, pokusy o sebevraždu a další.

Evropský soud pro lidská práva, sídlící ve francouzském Štrasburku, v roce 2013 rozhodl, že trest doživotního vězení bez možnosti přezkoumání případu, tj. jakékoliv šance na podmíněné propuštění, je porušením lidských práv, odkazující se na článek 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Soudci se na tom shodli šestnácti hlasy, jeden byl proti. (Judikatura, online)

2.3 Trest odnětí svobody na doživotí v České republice

Kalvodová (1995) konstatuje, že TOS na doživotí je druh výjimečného trestu, je zakotven v našem právním řádu. Výkon trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) upravuje zákon 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jehož účinnost je od 1. ledna 2010. (Trestní předpisy, 2020)

Podle § 54 odst. 1 je za výjimečný trest je považován jednak TOS nad dvacet a do třiceti let, a jednak TOS na doživotí. Výjimečný trest je ukládán pouze za spáchání zvláště závažného zločinu, u kterého to dovoluje zákon. (Novotný a kol., 2017) Podle § 54 odst. 2 případě uložení TOS nad dvacet a do třiceti let, se jedná o velmi vysokou závažnost zvláště závažného zločinu, anebo je u odsouzeného velmi nízká možnost nápravy. § 54 odst. 3 uvádí podmínky, za kterých lze uložit TOS na doživotí. (Trestní předpisy, 2020)

Jak je uvedeno v § 54 odst. 3, a rovněž to tak popisuje i Jelínek a kol. (2017) TOS na doživotí může soud udělit pachateli, který v některém trestném činu zavíní úmyslně zavíní smrt jiného člověka. Těmi trestnými činy jsou například: vražda (§ 140, odst. 3), obecné ohrožení (§ 272 odst. 3), vlastizrada (§ 309), teroristický útok (§ 311, odst. 3), teror (§ 312), genocida (§ 400), útok proti lidskosti (§ 401), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411, odst. 3), válečné krutosti (§ 412, odst. 3), perzekuce obyvatelstva (§ 413, odst. 3), zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415, odst. 3). S termínem TOS se dále pojí odnětí svobody (§ 55), výkon trestu odnětí svobody (§ 56), přeřazení do věznice jiného typu (§ 57) mimořádné snížení či zvýšení TOS (§ 58 a § 59). VTOS dále upravuje zákon č. 169/1999 Sb., o VTOS a o změně některých souvisejících zákonů. (Trestní předpisy, 2020)

Podle § 54 odst. 4, *uloží-li soud TOS na doživotí, může zároveň rozhodnout, že doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu nezapočítává.* (Trestní předpisy, 2020, s. 26)

2.4 Podmíněné propuštění

V českém trestním právu existuje pro odsouzeného TOS na doživotí možnost návratu do svobodného života, a to v podobě podmíněného propuštění. O podmíněném propuštění rozhoduje soud na návrh státního zástupce, ředitele věznice, zájmového družstva občanů (pokud se za odsouzeného zaručí), nebo také na žádost odsouzeného nebo bez žádosti. (Navrátilová, 2010)

Trestní předpisy (2020) § 88 odst. 1 ukotvují, že odsouzený může být soudem propuštěn na svobodu, pokud se chování odsouzeného, zvláště ve VTOS, zlepšilo, v budoucnu bude vést řádný život. A podle písm. a) již odsouzený vykonal minimálně polovinu uděleného trestu. Anebo se podle písm. b) jedná o odsouzeného, který nebyl souzen za zvlášť závažný zločin, kterým je například: zabití (§ 141 odst. 1), způsobení těžké újmy na zdraví (§ 145), spáchání trestného činu na těhotné ženě nebo dítěti, trestné činy spojené s účastí na organizované zločinecké skupině (§ 361), trestné činy spojené s terorismem (§ 312). Výjimkou pro možnost podmíněného propuštění je i odsouzený, který do té doby nebyl ve VTOS a již vykonal minimálně třetinu uděleného trestu. Stejně jako podle písm. a) i zde je možnost podmíněného propuštění na základě rozhodnutí prezidenta České republiky. Odsouzený může požádat o podmíněné propuštění i v případě, vykonal-li více než dvě třetiny uloženého trestu, avšak tato věta se týká závažných trestných činů jako například jsou: vražda (§ 140), zabití (§ 141 odst. 2), ublížení na zdraví (§ 145 odst. 3), mučení a jiné nelidské zacházení (§ 149 odst. 4), obecné ohrožení (§ 272, odst. 2,3), nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283, odst. 4), teroristický útok (§ 311), vlastizrada (§ 309), genocida (§ 400), útok proti lidskosti (§ 401), a mnoho dalších trestných činů. Při rozhodování o podmíněném propuštění se soud zaobírá i přístupem odsouzeného k TOS. Zkoumá, zda včas nastoupil k VTOS, jak odčinil způsobenou újmu poškozené osobě. Případně také jak probíhalo ochranné léčení. Podle § 88, odst. 5 může být podmíněně propuštěn i jedinec, který byl odsouzen k TOS na doživotí a již vykonal více než dvacet let trestu. Je zde tedy podmínka, aby tato osobnost tohoto jedince nebyla náchylná k opakovanému páchání trestných činů.

Navrátilová (2010) popisuje, že například nejen Věznice Valdice, která se nachází ve východních Čechách, patří k věznicím, která je uzpůsobená mimo jiné i k VTOS na doživotí. Dalšími českými věznicemi jsou Mírov a Karviná. Malý počet vězňů je umístěn i v Rýnovicích. Ženy jsou umístěny ve Věznici v Opavě.

Navrátilová (2010) provedla několik výzkumů, avšak nyní se zaměřím na výzkum z let 2004/2005. Výzkum byl zaměřen na doživotně odsouzené vězně a na vězně, kteří si odpykávají TOS od 15 do 25 let. V tomto výzkumu 61 % doživotně odsouzených uvedlo, že doživotně odsouzení mají jiné problémy a nároky než ostatní odsouzení. Za největší problém doživotně odsouzených vězňů je považován deficit kontaktů, hlavně s rodinou a obecně okolním světem.

2.5 Postoje k výjimečnému trestu

Jako každé téma, které, dá se říct, rozděluje společnost, i TOS na doživotí má své přívržence i odpůrce. Odpůrci TOS na doživotí argumentují, že je tento trest nedůstojný, ponižující, a především má velký negativní vliv na změnu osobnosti odsouzeného a jeho psychiku. (Kalvodová, 1995)

Kalvodová (1995) uvádí argumenty pro a proti TOS na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění. Jeden názor vidí TOS na doživotí jako přiměřenou možnost k trestu smrti. V opozici stojí tvrzení, že je TOS na doživotí stejný jako test smrti, stejně nehumánní a krutý, a rozporuje otázce lidských práv. Dalším často užívaným argumentem, který stojí proti ukládání takových trestů, tyto sankce nejsou sociální a ekonomická výnosné. Navíc nutno říci, že je pro odsouzeného třetím samotné vědomí, že již nikdy nebude moci žít život na svobodě. Někteří lidé si dokonce myslí, že je TOS na doživotí ještě horší než trest smrti.

Helena Válková, bývalá česká ministryně spravedlnosti, které zastávala svůj úřad v letech 2014 až 2015, uznává, že je TOS na doživotí velkým zásahem do života odsouzeného, ale poznamenává, že má tento trest i výhody. V jejím pohledu je TOS na doživotí přijatelnějším trestem než trest absolutní. (Kalvodová, 1995)

Emeritní senátor JUDr. Miroslav Antl se při svých přednáškách, rozhovorech a dalších vyjádřeních dlouhodobě jasně a opakovaně vymezuje v otázce trestu doživotí. Zastává postoj tzv. absolutního doživotí, tedy doživotního trestu bez jakéhokoliv eventuálního návratu u těch nejhorších zločinců jako jsou např. masoví či sérioví vrazi mezi řádné občany. Jedná se o odsouzené za nejzávažnější násilné a mravnostní zločiny,

u nichž je i na základě psychologických a psychiatrických expertiz vyloučena možnost resocializace, resp. převýchovy, a v některých případech je zde i vysoké riziko speciální recidivy, pokud by se vrátili na svobodu. (Antl, 2012, online)

Osobně se ztotožňuji s názorem JUDr. Antla. Domnívám se, že někteří jedinci spáchali a pořád páchají trestnou činnost takového rozsahu, především trestné činy násilné kriminality, že by byl vhodný způsob potrestat je absolutním doživotím. Vystává zde však otázka kapacity věznic. Trestné činy jsou páchány každý den. A bohužel i některé velice brutální povahy.

Pokud nyní malinko odbočíme a podíváme se na výjimečný trest ve světě, tak Navrátilová (2010) uvádí přístupy některých států. Například v Brazílii a Kolumbii je TOS na doživotí výslovně zakázán. V Norsku byl tento trest zrušen v červnu 1981. Rovněž ve Francii byl v témže roce zrušen. Belgické trestní právo se podobá tomu francouzskému. V Rakousku mají právně ukotveno, že TOS na doživotí nelze uložit člověku, jehož věk byl méně než dvacet jedna let, když spáchal trestný čin. V Anglii a Walesu byl po dlouhou dobu považován za nejhorší možné potrestání trest smrti, avšak i zde se ukládá TOS na doživotí. Kalvodová (1995) podotýká, že v Anglii existuje možnost podmíněného propuštění z TOS na doživotí, a to tak, že po osmi až jedenácti letech je možné změnit doživotní trest na časově omezený. Rozhodnutí o předčasném propuštění z VTOS vynáší ministr vnitra. Navrátilová (2010) poukazuje, že podobně jako ve Francii a Belgii, i v Anglii funguje zásada, že při uložení TOS na doživotí je odsouzenému vyměřena nejkratší doba, kterou musí strávit ve VTOS, než se bude moci stát podmíněně propuštěným. Ostatně i naše Česká republika se kloní k tzv. „skandinávskému“ typu vězeňství, když např. věznice v Jiřice má polootevřený režim po vzoru Norska.

2.6 Názory veřejnosti a výzkumy veřejného mínění v České republice

Název mé bakalářské práce zní Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a doživotí. Považuji za vhodné nyní více pojmy obsažené v názvu, tedy pojem názor a veřejnost.

Názor

Názor je projev, nebo také jinými slovy stanovisko, postoj, soud či pohled postavení jednotlivce či skupiny k určitému tématu. Tento postoj bývá převeden do slovní formy. Jinými slovy lze říci také mínění, náhled či přesvědčení. Jsou podmíněné racionálně i emocionálně. (Tomek, 2017, online) Andromedia.cz (online) charakterizují názor jako zaujetí určitého stanoviska, pokud se v nějaké situaci rozhoduje či řešíme problém. Nutno říci, že jednání je z velké míry ovlivněno naším názorem.

Veřejnost

Pojem veřejnost je řazen do oblasti sociologie. Tuček (1999) charakterizuje veřejnost jako skupinu osob. Tyto osoby spojuje jisté společenské dění. Svůj vztah a postoj k jistému společenskému dění vyjadřují prostřednictvím mínění.

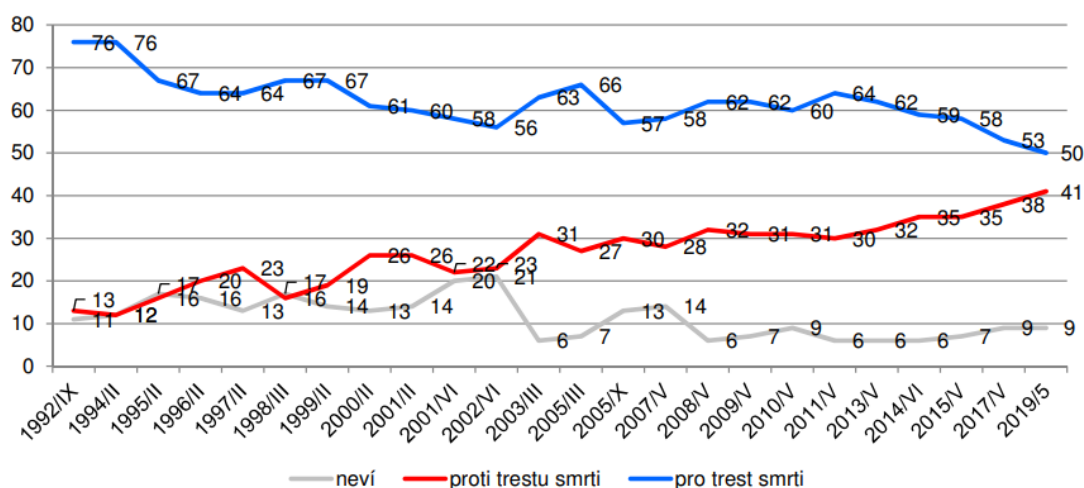
Veřejnost znamená nemalou skupinu společnosti anebo také příslušníky daných sociálních skupin. V průběhu lidské historie se význam veřejnosti trochu mění, například v osmnáctém století byla do veřejnosti řazena především šlechta, duchovní a úředníci. V devatenáctém století sem spadali především vzdělaní lidé – umělci, spisovatelé a vědci. Tito lidé dosahovali vyššího společenského postavení v hierarchickém žebříčku a nabyli dojmu, že ze své pozice mohou promlouvat k lidu. Postupem času se zvýšila vzdělanost, a bylo v zákoně ukotveno volební právo pro všechny dospělé osoby, a tak byly započítány do veřejnosti vcelku všechny společenské třídy. Dnes je řazen do veřejnosti téměř každý. Abych to uvedla na pravou míru, v nynější společnosti existuje souběžně více veřejností najednou. Současná veřejnost je tak široká, že je dále dělena do jednotlivých speciálních menších veřejností, kterými jsou například: veřejnost odborná, dělnická, podnikatelská a další. Jistý vliv mají na utváření veřejnosti i masmédiá. (Linhart, 2017, online)

Nutno vysvětlit monolitické a pluralistické pojetí veřejnosti. V historii dominovalo pojetí jednolitosti, jednalo se o uzavřené a omezené skupiny osob. Příkladem je například duchovenstvo nebo šlechta. Nebylo až tak mnoho společných témat, o kterých by se v těchto kruzích vedly diskuze. Dnešní moderní společnost je založena

na pluralistickém pojetí. V jedné společnosti existuje mnoho veřejností, které lze dále členit podle vymezení společného zájmu anebo vztahu ke konkrétnímu společnému zájmu. Dle vytyčení společného zájmu můžeme rozdělit veřejnost například na odbornou, laickou, nejširší a další. Dle vztahu ke společnému zájmu můžeme veřejnost dále rozlišovat na pasivní a aktivní. V dnešní době mají na celou širokou veřejnost vliv média a jejich rapidní vývoj. Mám na mysli, nové formy komunikace, které jsou spojené s vývojem a dostupností počítačové techniky. (Tuček a kol., 1999)

2.7 Výzkumy

Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále CVVM) provádí, již od roku 1992 v časové řadě, výzkum zaměřený na existenci trestu smrti v České republice. Výsledky výzkumů se v průběhu let nikterak nemění. Více než 50 % dotázaných souhlasí s existencí trestu smrti. Necelá třetina respondentů je názorů, že by trest smrti v České republice existovat neměl. Největší počet přívrženců, kteří chtěli zavést trest smrti v České republice, byl v devadesátých letech, jednalo se o 76 %. CVVM zmiňuje jistý nárůst odpůrců trestu smrti, který se zvýšil z pouhých 13 % v roce 1992 na 31 % v roce 2010. Výzkum od CVVM provedený v květnu 2019 ukazuje, že 50 % souhlasí s existencí trestu smrti v České republice.

Obrázek 1 - Stoupenčí versus odpůrci trestu smrti v časovém srovnání od roku 1992 (Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2022, online)

Otázka, zda je trest humánní trest smrti se objevila v rámci výzkumu CVVM v květnu roku 2009. Pouhých 37 % souhlasilo s výrokem, že je trest smrti nehumánní. To dokládá výzkum CVVM z roku 2011, který provedl Sanep, že 62 % občanů nepovažuje trest smrti za nehumánní.

Jeden z amerických výzkumů přináší výsledky, že americká veřejnost nesporně přijímá mnoho represivních opatření. Z výzkumu vychází, že občané mohou být ochotni k náhradě trest smrti za TOS na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění. (Applegate, Cullen, Fisher, 2000, online)

Chmel (2004) zdůrazňuje, že znalci, kteří se zabývají touto problematikou, prohlašují, že vhodnou možností k trestu smrti je trest odnětí svobody.

3 Výzkumné šetření

Tato kapitole je věnována empirické části bakalářské práce. Představím nyní své výzkumné šetření, které navazuje na teorii prvních dvou kapitol a rozšiřuje teoretické poznatky o praxi.

3.1 Kvantitativně orientované výzkumné šetření a dotazník

Kvantitativně orientovaný výzkum, mnou preferovaný, je jednou ze dvou základních orientací výzkumu. Druhým z nich je kvalitativně orientovaný výzkum. Vzájemně se od sebe liší především postoji výzkumníka k jevům, dále také číselným znázorněním či slovním popisem, odlišnosti najdeme i v hlavním cíli. Gavora (2000) poznamenává důležité znaky kvantitativního výzkumu. Jsou jimi práce s číselnými údaji, diagnostikování kvanta, četnosti a velikost výskytu jevů. Výzkumník v kvantitativním výzkumu si klade za hlavní cíl objasnění příčin existence jevů a klasifikace dat.

„Filozofickým základem kvantitativního výzkumu je existence jedné objektivní reality, venkovního světa, který nezávisí na našich citech a přesvědčení. Toto je vlastně hledisko logického pozitivismu“ (Gavora, 2000, s. 33).

Pro potřeby výzkumného šetření v této práci jsem zvolila metodu dotazníku. Gavora (2000) uvádí, že jednotlivé prvky, které se v dotazníku použijí, se nazývají otázky, avšak v případě oznamovací polohy někdy bývají označovány jako položky. Dotazník je považován za ekonomicky výzkumný nástroj, neboť nám přináší mnoho informací v poměru malého investování našeho času. Metoda dotazníku je nejvíce aplikovanou metodou pro zjišťování údajů vůbec. Mezi jeho klady se řadí snadné a rychlé zpracování zodpovězených otázek, a zároveň i možnost oslovení velkého množství respondentů (Pelikán, 1998).

Důležité je také zmínit označení pro osobu, která dotazník vyplňuje. V případě kvantitativního šetření se dotazovaná osoba nazývá respondent, a v případě kvalitativního je označení informant. Gavora (2000) uvádí, z jakého důvodu se tato skutečnost rozlišuje. Zatímco respondent je ten, kdo jen odpovídá, informant je osoba, která se svěřuje a odhaluje své názory.

Dotazník byl anonymní, což může působit na respondenta kladně, vyplňuje dotazník přirozeněji a s vědomím, že nemusí mít strach ze zneužití jeho odpovědí. Dotazník, jenž byl využitý ve výzkumném šetření, obsahoval uzavřené i otevřené otázky,

a to především z důvodu variability a pestrosti pro respondenta. U uzavřených otázek musí respondent zvolit jednu z připravených alternativních odpovědí. Také pracuje rychleji, když nemusí formulovat odpovědi. Snadné zpracování těchto odpovědí lze považovat z pohledu vyhodnocovatele jako jednu z výhod uzavřených otázek. Předností otevřených otázek je to, že není respondent nikterak omezený ve své odpovědi, není mu vnucována volba, respondent má možnost široké škály vyjádření. Díky tomu se může výzkumník dozvědět mnoho nových postřehů a informací. Naopak nevýhoda otevřených otázek je náročnější zpracování výsledků pro výzkumníka. (Pelikán, 1998) Velmi podobně, jako popisuje Gavora (2000) vyhodnocování dat, rovněž i já jsem otevřené otázky kategorizovala, tj. seskupila jsem si výroky respondentů do kategorií na základě číselných kódů, kdy každý kód znamenal jiný typ odpovědi.

3.2 Cíl a hypotézy výzkumného šetření

Vlastní výzkumné šetření si klade za cíl zjistit, jaký názor zastává společnost k problematice trestu smrti a trestu doživotí. Vycházím především z předchozích výzkumů, které byly provedeny skrze Centra pro výzkum veřejného mínění. Byla použita kvantitativní výzkumná strategie. Zvolila jsem elektronický dotazník jako nejvhodnější výzkumnou techniku.

V rámci výzkumného šetření metodou dotazníku je nejdříve nutné formulovat několik hypotéz, v mé práci se potýkám se čtyřmi hypotézami. V kvantitativním výzkumu jde vlastně o testování hypotéz. Epistemologie vědy nám vysvětlí, že se používají dva postupy: dedukce a indukce. V kvantitativním výzkumu je uplatněna deduktivní metoda. V této metodě se vychází buď z teorie nebo obecně formulovaného problému. „*Hypotézy navrhuji, jaké spojení mezi proměnnými bychom měli najít, je-li naše hypotéza pravdivá*“ (Disman, 2006, s. 76). Pro tuto práci jsem se rozhodla stanovit celkem 4 výzkumné hypotézy, které jsou:

- **Hypotéza č. 1 (H1):** Více než 50 % dotazovaných souhlasí s existencí trestu smrti.
- **Hypotéza č. 2 (H2):** Více než 50 % dotazovaných souhlasí s trestem smrti jakožto sankcí na spáchání násilného TČ.
- **Hypotéza č. 3 (H3):** Méně než 40 % považuje trest smrti za nehumánní.

- **Hypotéza č. 4 (H4):** Více než 50 % respondentů by upřednostnilo doživotní trest před trestem smrti.

3.3 Výsledky výzkumného šetření

Oslovení cílové skupiny, kterou byla česká veřejnost, bylo uskutečněno prostřednictvím sociálních sítí a e-mailové komunikace. Podařilo se mi oslovit respondenty na sociálních sítích, k distribuci jsem využila dvě platformy: Facebook a Instagram. E-mailem jsem dotazník rozeslala k vyplnění učitelům a studentům na středních školách, abych měla zástupce veřejnosti i v mladší věkové kategorii. Chtěla jsem získat co nejvíce odpovědí od respondentů z různých věkových skupin, abych tyto názory mohla následně porovnávat mezi sebou. Sběr dat byl uskutečněn v březnu 2023.

Dotazník byl anonymní, o čemž byli respondenti předem informováni. Získala jsem odpovědi celkem od 472 respondentů, a nebylo potřeba odstranit žádnou odpověď, všechny tedy bylo možné použít. První demografickou otázkou byl dotaz na pohlaví respondentů, tak dotazník vyplnilo 340 žen a 132 mužů, jednalo se tedy o podíl 72,03 % a 27,97 %. Na výběr byla rovněž kolonka Jiné, uvést vlastní pohlaví, avšak tato možnost nebyla využita.

Tabulka 1 - Pohlaví respondentů

Možnost odpovědi	Respondenti	Podíl
Žena	340	72,03 %
Muž	132	27,97 %
Jiné	0	0,0 %

V druhé demografické otázce jsem se tázala respondentů na jejich věk, který jsem následně rozdělila do několika kategorií podle generací. Jednotlivou absolutní a relativní četnost roků narození respondentů obsahuje příloha B na konci práce.

Cílovou skupinou byla česká společnost. Výzkumný soubor čítal 472 respondentů. Nikterak jsem nelimitovala respondenty v případě věku, bydlení, vzdělání, a díky tomu jsem měla možnost získat opravdu široké rozpětí, minimálně co se věku respondentů týče, neboť nejstarším jedincem je muž narozený v roce 1938 a nejmladšími respondenty jsou osoby narozené v roce 2009. Pro lepší přehlednost respondentů jsem se rozhodla

pro rozdělení do skupin dle generací. Pouze jeden respondent spadá do tiché generace, tj. období 1928 – 1945. Generace Boomers, tj. časové rozmezí 1946 -1964, čítal osmnáct osob. O mnoho více respondentů bylo v generaci X, tj. interval roků narození 1965 – 1980, konkrétně 106 respondentů. Generaci Y se přezdívá Mileniálové, patří sem lidé narození mezi lety 1981 – 1996, já jsem získala sto dvacet jedna odpovědí z této skupiny. Nejvíce odpovědí, přesně dvě stě dvacet šest, tedy téměř polovinu všech dotázaných, jsem získala z generace Z, tj. od jednotlivců narozených v letech 1997 – 2012. Ze sociologického pohledu navazuje na generaci Z ještě generace Alfa, ale z této skupiny jedinců, jejichž rok narození je 2013 – 2025, jsem neměla žádného respondenta.

Tabulka 2 - Interval roků narození respondentů

Generace	Interval roků	Respondenti	Podíl
Tichá generace	1928 – 1945	1	0,21 %
Boomers	1946 - 1964	18	3,81 %
Generace X	1965 - 1980	106	22,46 %
Generace Y	1981 - 1996	121	25,64 %
Generace Z	1997 - 2012	226	47,88 %
Alfa	2013 - 2025	0	0,0 %

3.4 Vyhodnocení informací získaných z dotazníkového šetření

Tato podkapitola je zaměřena výsledky mého výzkumného šetření, které bylo provedeno technikou elektronického dotazníku. Tato část se zabývá pohledy a názory české veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí. Při slovním popisu vyhodnocování informací, které jsem získala v dotazníkovém šetření, jsem pro snadnější orientaci a jasnější pochopení získaných výsledků, jsem odpovědi *Rozhodně ano* a *Spíše ano* sloučila jako odpověď Ano. Analogicky jsme postupovala i při odpovědích *Rozhodně ne* a *Spíše ne*, byly sloučeny jako odpověď Ne.

Otázka č. 1 měla podobu, zda respondent souhlasí existencí trestu smrti. Souhlas s existencí trestu smrti vyslovilo 60,38 % respondentů. Proti existenci trestu smrti bylo 37,07 % dotázaných. Pouhých 2,54 % respondentů zaškrtnulo odpověď *Nevím*.

Tabulka 3 - Souhlasíte s existencí trestu smrti?

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Rozhodně ano	107	22,67 %
Spíše ano	178	37,71 %
Spíše ne	115	24,36 %
Rozhodně ne	60	12,71 %
Nevím	12	2,54 %

V druhé otázce jsem se ptala respondentů, zda by souhlasili se znovuzavedením trestu smrti v České republice. Výsledky grafu jsou velmi podobné jako v předchozí otázce. 52,96 % by souhlasilo se znovuzavedením trestu smrti v České republice. 43,23 % účastníků výzkumného šetření nesouhlasí se znovuzavedením trestu smrti v České republice. Rovněž jako v otázce č. 1, i zde několik málo respondentů, konkrétně 3,81 % neznalo odpověď na tuto otázku.

Tabulka 4 - Souhlasíte se znovuzavedením trestu smrti v České republice?

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Rozhodně ano	103	21,82 %
Spíše ano	147	31,14 %
Spíše ne	112	23,72 %
Rozhodně ne	92	19,49 %
Nevím	18	3,81 %

Třetí otázka dotazníku byla zaměřena na zdroje, odkud respondent slyší o trestu smrti. V této otázce mohl respondent zaškrtnout jednu nebo více odpovědí. Odpověď *Média* byla zvolena nejčastěji, získala 79,66 %. Médii byla myšlena televize, internet, noviny. Neboť se sama pohybují na sociálních sítích a vím, že i tam lze najít materiál o problematice trestu smrti, nechala jsem zvlášť možnost zaškrtnutí odpovědi *Sociální sítě*, kam spadá především Instagram, Facebook, Tik Tok, Twitter a mnoho dalších. Tato

možnost byla zvolena 28,18 %. Druhým nejvíce zvoleným byla *Školní výuka*, spadaly by sem hlavně humanitní předměty jako je dějepis, etika, náboženství či společenské vědy. 10,38 % z dotázaných vybralo možnost, že sami vyrůstali v době, kdy se trest smrti ještě používal. Jednalo by se tak o tichou generaci, generaci Boomers a generaci X. Někdo z Mileniálů v této době jistě vyrůstal, ale domnívám se, že jako v tu dobu malé děti toto téma nikterak nevnímaly. Necelých 7 % dotázaných tvrdí, že informace o této problematice znají z *Rodiny*. 5,33 % respondentů zaškrtnulo, že se *O toto téma nezajímají*. Čtrnáct respondentů zvolilo odpověď *Jiné*. Nejčastěji v této kolonce byly zmiňovány *Knihy a filmy*, v dnešní době velice populární *Podcasty*. Dále také *Práce v justici*, *Vypracování práce do školy se zaměřením trestu smrti*, anebo *Účast na debatách o etických dilech*.

Tabulka 5 - Z jakých zdrojů slyšíte o trestu smrti?

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Média	376	79,66 %
Sociální sítě	133	28,18 %
Školní výuka	175	37,08 %
Rodina	33	6,99 %
Vyrůstal/a, nebo žil/a jsem v době, kdy byl trest smrti používán	49	10,38 %
Nezajímám se o toto téma	25	5,30 %
Jiné	14	2,97 %

V otázce č. 4 měli respondenti rovněž možnost si vybrat jednu nebo více odpovědí, na otázku: Pro který druh kriminality byste souhlasili s trestem smrti jako takovým? Odpovědi více než tři čtvrtin byla *Násilná kriminalita*, konkrétně 78,60 %. *Mravnostní kriminalita* získala 38,34 %. Nutno poukázat na odpůrce trestu smrti, kdy 85 respondentů zvolilo odpověď, že si *Žádný druh kriminality nezaslouží trest smrti*. 19 respondentů se rozhodli pro *Drogovou kriminalitu*. Zbylé druhy kriminality – *Majetková*,

Hospodářská, Kybernetická a odpověď, že Všechny druhy kriminality si zaslouží trest smrti, byly zodpovězeny minimálně.

Tabulka 6 - Pro který druh kriminality byste souhlasili s trestem smrti jako takovým?

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Násilná kriminalita	371	78,60 %
Mravnostní kriminalita	181	38,34 %
Majetková kriminalita	2	0,42 %
Drogová kriminalita	19	4,02 %
Hospodářská kriminalita	6	1,27 %
Kybernetická kriminalita	1	0,21 %
Všechny druhy kriminality	5	1,06 %
Žádný z těchto druhů si nezaslouží trest smrti	85	18,01 %

Otázka č. 5 se týkala humánnosti trestu smrti. Otázka zněla, zda respondenti považují trest smrti za humánní. Přes polovinu hlasů, konkrétně 54,44 % respondentů si nemyslí, že by byl trest smrti humánní. Avšak 37,92 % účastníků výzkumného šetření si myslí, že je trest smrti humánní. 7,63 % respondentů nevědělo, zda je v jejich očích trest smrti humánní či není.

Tabulka 7 - Považujete trest smrti za humánní?

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Rozhodně ano	48	10,16 %
Spíše ano	131	27,75 %
Spíše ne	160	33,89 %
Rozhodně ne	97	20,55 %
Nevím	36	7,63 %

Otázka č. 6 se dotazovala, který určitý trest by z pohledu respondentů byl nejvíce humánní. 70,13 % respondentů vybralo za nejvíce humánní trest *Smrtící injekci*. S 20,55 % následoval bod, kdy *Žádný z těchto trestů není humánní*. Dvacet jedna dotázaných by rozhodlo pro *Zastřelení*. Deset respondentů vybralo odpověď *Elektrické křeslo*. Zbylé nabídnuté odpovědi jako jsou *Oběšení*, *Dekapitace*, *Ukamenování* a *Plynová komora* získaly velmi malé procento odpovědí.

Tabulka 8 - Jaký trest smrti považujete za nejvíce humánní?

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Elektrické křeslo	10	2,12 %
Smrtící injekce	331	70,13 %
Zastřelení	21	4,44 %
Oběšení	5	1,05 %
Dekapitace	3	0,63 %
Ukamenování	3	0,63 %
Plynová komora	2	0,42 %
Žádný z těchto trestů není humánní	97	20,55 %

Otázka sedmá zněla: Souhlasíte, že je v České republice zaveden nejpřísnější trest v podobě trestu doživotí? 252 účastníků výzkumného šetření souhlasilo s tím, že je v České republice zaveden jako nejpřísnější trest v podobě trestu doživotí, a tudíž by nezaváděli trest smrti. 61 respondentů nevědělo, nedokázalo se rozhodnout nebo pro ně bylo jen těžké rozhodnutí mezi striktní volbou ano či ne. Třetina dotázaných, konkrétně 33,69 % by raději zavedlo trest smrti, přijde jim nedostatečný trest doživotí.

Tabulka 9 - *Souhlasíte, že je v České republice zaveden nejpřísnější trest v podobě trestu doživotí?*

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Ano	252	53,39 %
Ne, je potřeba zavést trest smrti	159	33,69 %
Nevím	61	12,92 %

Znění osmé otázky je: Domníváte se, že je trest doživotí pro pachatele horší než trest smrti? V této otázce jsou výsledky poměrně vyrovnané. 41,10 % respondentů tvrdí, že je pro pachatele trest doživotí horší než trest smrti. Na druhou stranu 46,61 % dotázaných jsou opačného názoru, tj. že se domnívají, že by byl pro pachatele horší trest smrti než trest doživotí. 58 respondentů zvolilo odpověď Nevím.

Tabulka 10 - *Domníváte se, že je trest doživotí pro pachatele horší než trest smrti?*

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Rozhodně ano	74	15,68 %
Spíše ano	120	25,42 %
Spíše ne	129	27,33 %
Rozhodně ne	91	19,28 %
Nevím	58	12,29 %

Poslední uzavřená otázka, devátá, se dotazovala respondentů, co si myslí o adekvátnosti trestu doživotí, pokud se jedná o trest za ty nezávažnější zločiny. Výsledky v této otázce jsou poměrně vyrovnané. Přesně polovina dotazovaných souhlasí s adekvátností trestu doživotí jako trestu při spáchání nezávažnějších zločinů. 46,39 % si myslí naprostý naopak, tedy nepovažují za adekvátní, aby pachatel nezávažnějších trestných činů byl potrestán “pouze“ trestem doživotí. Zbylá 3,39 % dotázaných nevědělo.

Tabulka 11 - *Je trest doživotí adekvátní trest za ty nejzávažnější zločiny?*

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Rozhodně ano	110	23,31 %
Spíše ano	127	26,91 %
Spíše ne	120	25,42 %
Rozhodně ne	99	20,97 %
Nevím	16	3,39 %

Následuje desátá a jedenáctá otázka, dvě otevřené otázky, které mají podobnou povahu, avšak jedna otázka je zaměřena na trest smrti a druhá na trest doživotí. Respondenti měli napsat trestný čin, za který by udělili pachateli doživotí a trest smrti.

Otázka č. 10 byla tedy ve znění: Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest doživotí. Respondenti napsali mnoho trestných činů, za které by udělili pachateli doživotí. Nejvíce však respondenti odpověděli *Vražda* (30,50 %), z čehož 118 odpovědí patřilo ke vraždě obecně a 26 dotázaných mělo na mysli vícenásobnou, masovou, sériovou vraždu. *Znásilnění* zvolilo 42 respondentů. Dále byly často zmiňovány trestné činy: *Terorismus* (2,97 %), *Ublížení na zdraví* (6,78 %), *Manipulace s drogami* (5,51 %), a také *Finanční podvody* (4,87 %). Avšak tyto zmíněné trestné činy dosahovaly menšího procentuálního zastoupení. Odpověď *Nevím* napsalo 19 dotázaných. Se zastoupením 2,33 % byl zodpovězen *Obchod s lidmi*. Pokud se zaměřím obecně na *Trestné činy na dětech*, tak tuto odpověď napsalo 26 respondentů. Z těchto 26 odpovědí (5,51 %) bylo konkrétně specifikováno *Vražda dítěte* (0,63 %), *Znásilnění dítěte* (2,33 %) a *Zneužívání dítěte* (7,48 %). Pojem *Zabití dítěte* nezmínil nikdo. V tabulce 12 jsem uvedla i kolonku *Ostatní*. Objevilo se mnoho různých odpovědí s nízkým procentuálním zastoupením. Patří sem například odpovědi: *Žádný*, *Výše zmíněné*, *Násilí na zvířatech*, *Týrání lidí*, *Kybernetický útok*, *Krádež*, *Loupež*, *Zrada státu*, *Domácí násilí*, nebo také *Každý trestný čin odsedět*.

Tabulka 12 - Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest doživotí.

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Vražda	118	25 %
Znásilnění	42	8,90 %
Ublížení na zdraví	32	6,78 %
Finanční podvody	23	4,87 %
Manipulace s drogami	26	5,51 %
Terorismus	14	2,97 %
Vícenásobná vražda	26	5,51 %
Obchod s lidmi	11	2,33 %
Nevím	19	4,03 %
Trestné činy na dětech	26	5,51 %
Ostatní	135	28,60 %

Otázka č. 11 zněla: Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest smrti. Odpovědi v otázce č. 10 jsou podobné i v otázce č. 11. Stejně jako v předchozí otázce, i zde trestný čin vraždy získal mnoho příznivců. 43,43 % dotazovaných by udělilo pachateli trest smrti za spáchání *Vraždy*. Přičemž 154 účastníků výzkumného šetření mělo na mysli obecně vraždu a 51 respondentů myslelo vícenásobnou vraždu. Je tu viditelné množství respondentů, kteří jsou proti trestu smrti, odpověď *Žádný* napsalo 16,74 % účastníků výzkumného šetření a *Nevím* 4,45 % respondentů. V malé míře se zde vyskytují odpovědi typu: *Znásilnění* (5,08 %), *Terorismus* (4,24 %), *Zabití* (4,03 %), *Ublížení na zdraví* (3,18 %). Někteří účastníci výzkumného šetření odpověděli obecně *Násilná kriminalita*, zastoupením to bylo 2,33 %. Pokud se opět zaměřím na *Trestné činy spáchané na dětech*, tuto odpověď napsalo 9,96 % respondentů. Z těchto 47 odpovědí mělo největší zastoupení *Znásilnění dítěte*, 4,87 % z celkového počtu dotazovaných.

Tabulka 13 - *Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest doživotí.*

Možnosti odpovědí	Respondenti	Podíl
Vražda	154	32,63 %
Znásilnění	24	5,08 %
Ublížení na zdraví	15	3,18 %
Žádný	79	16,74 %
Násilná kriminalita	11	2,33 %
Terorismus	20	4,24 %
Vícenásobná vražda	51	10,81 %
Nevím	21	4,45 %
Trestné činy na dětech	47	9,96 %
Zabití	19	4,03 %
Ostatní	31	6,56 %

3.5 Shrnutí výzkumného šetření

Cílem mého výzkumného šetření bylo zjistit názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí. V rámci zkoumání jsem si stanovila pět hypotéz. Z výsledků celého šetření vyplývá, že se tři hypotézy potvrdily a dvě byly zamítnuty.

Předchozí kapitola objasnila výsledky výzkumné šetření na téma názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí. Výzkumné šetření si kladlo za cíl zjistit, jak přistupuje česká společnost k pojmům trestu smrti a trestu doživotí. Výsledky jsou znázorněny prostřednictvím tabulek. Tohoto výzkumného dotazníkového šetření se zúčastnila česká populace. Celkový počet účastníků výzkumného šetření byl počet 472 osob. Výzkumný vzorek byl tvořen 340 žen a 132 mužů. Dotazník obsahoval 13 otázek, z nichž byly 2 otázky vybrané pro otevřené odpovědi.

H1: Více než 50 % dotazovaných souhlasí s existencí trestu smrti.

Hypotéza č. 1 se potvrdila. Pro ověření této hypotézy sloužila otázka č. 1. Tato otázka měla přinést zjištění, zda česká společnost souhlasí či nesouhlasí s existencí trestu smrti. Tuto hypotézu jsem stanovila na základě mnoha výzkumů od Centra pro výzkum veřejného mínění, kde jsou výsledky pokaždé velmi podobné, tedy že více než 50 % českých občanů je pro existenci trestu smrti (Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2022, online). Tato hypotéza se potvrdila, neboť 60,38 % dotázaných uvedlo, že souhlasí s existencí trestu smrti.

H2: Více než 50 % dotazovaných souhlasí s trestem smrti jakožto sankcí na spáchání násilného TČ.

Hypotéza č. 2 se potvrdila. Pro ověření této hypotézy byla určena otázka č. 4. V této otázce měli respondenti vybrat jednu nebo více odpovědí, za který druh kriminality by souhlasili s trestem smrti jako takovým. 78,60 % respondentů zvolilo násilnou kriminalitu.

H3: Méně než 40 % považuje trest smrti za nehumánní.

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila. V otázce č. 5 byli respondenti dotázáni, zda je trest smrti humánní či není. 54,44 % dotázaných si nemyslí, že je trest smrti humánní. Naproti tomu 37,92 % účastníků výzkumného šetření si myslí, že je trest smrti humánní.

H4: Více než 50 % dotázaných by upřednostnilo doživotní trest před trestem smrti.

Hypotéza č. 4 se potvrdila. Pro ověření této hypotézy byly určeny otázky č. 7 a 9. V sedmé otázce jsem se dotazovala respondentů, zda souhlasí, že je v České republice zaveden nejpřísnější trest v podobě trestu doživotí? Výsledek otázky je takový, že 53,39 % účastníků výzkumného šetření je názoru, že v České republice stačí trest doživotí jako trest pro nejzávažnější trestné činy. 33,69 % respondentů by zavedlo trest smrti. V osmé otázce byli respondenti dotazováni, zda se domnívají, že je trest doživotí pro pachatele horší než trest smrti? Otázka č. 9 se ptala dotazovaných, jak smýšlí o adekvátnosti trestu doživotí, pokud se jedná o trest za ty nejzávažnější zločiny. 50,21 % považuje trest doživotí za adekvátní trest při spáchání nejzávažnějších zločinů. 46,39 % respondentů si myslí naprostý naopak. Hypotéza se potvrdila na základě dvou otázek, konkrétně výsledků u sedmé a deváté otázky, kde respondenti upřednostňují trest doživotí před trestem smrti.

Mohu tedy konstatovat, že se tři ze čtyř hypotéz potvrdily. Jedna hypotéza se nepotvrdila.

Závěr

Moje bakalářská práce byla zaměřena na názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí. Tato práce byla rozvržena na tři hlavní kapitoly. Zpočátku jsem se zabývala obecně pojmem trest. Dále jsem se věnovala informacím o trestu smrti a různým technikám vykonání trestu smrti, je jich opravdu mnoho, pro bližší charakteristiku jsem vybrala jen některé – zastřelení, oběšení, dekapitace, ukamenování, elektrické křeslo, plynová komora a smrtící injekce. V další podkapitole jsem zmínila otázku trestu smrti v současné době. Druhá kapitola se zabývá trestem odnětí svobody na doživotí, a podmíněným propuštěním. V jedné podkapitole jsou zmíněny i výsledky výzkumů, které byly provedené v České republice v období posledních třiceti let. Na základě těchto výzkumů jsem tvořila hypotézy k mému výzkumnému šetření.

Třetí kapitola se zabývala empirickým šetřením. Na základě výzkumného cíle byly stanoveny čtyři hypotézy. Kvantitativní výzkumné šetření bylo provedeno technikou dotazníku na české populaci, ve kterém jsem se tázala veřejnosti na jejich postoj k problematice trestu smrti a trestu doživotí. Snažila jsem se zmapovat názory dnešní společnosti. S ohledem na získaná data v empirické části byl výzkumný cíl mé bakalářské práce naplněn.

Pokud zhodnotím samu sebe, zpětně vidím, že bych některé otázky v dotazníku napsala jinak a zaměřila se trochu jinak. Téma, které jsem si zvolila, je opravdu široké. Vzhledem k tomu, že na toto téma bylo již napsáno mnoho publikací, nebyla o zdroje nouze. Při hledání zdrojů, ze kterých jsem chtěla vycházet, jsem byla překvapena velkým množstvím literatury, která je zaměřená na trest smrti. Avšak děl ohledně trestu doživotí již bylo o něco méně, avšak to mi nijak nezabránilo práci sepsat.

Domnívám se, že jistou roli zde sehrálo i rozložení pohlaví při vyplňování dotazníku. Zajímalo by mě, jak by se lišily výsledky, pokud by podíl mužů a žen byl vyrovnaný, anebo případně počet mužů převyšoval počet žen. Z důvodu sdílení dotazníku prostřednictvím internetu, jsem neměla takový dosah pro starší generaci. Ačkoliv během psaní této bakalářské práce se vyskytlo několik komplikací, přesto jsem ráda, že jsem si toto kontroverzní téma zvolila. Měla jsem možnost dozvědět mnoho nových informací.

Musím poznamenat, že jsem, na základě dříve provedených výzkumů od Centra pro výzkum veřejného mínění, očekávala některé výsledky, ale zároveň mě osobně některé velmi překvapily.

Osobně souhlasím s abolicionisty, stejně jako většina celosvětové společnosti požadují zrušení trestu smrti i v zemích, kde je dosud trest smrti aplikován. Považuji za správný přístup Evropské unie, která se snaží o abolicí trestu smrti. Ztotožňuji se s názorem odborníků, kteří charakterizují trest smrti jako nevratný, neopravitelný, a především bez jakéhokoliv výchovného dopadu. Vždyť přece dnešní vězeňství stojí na myšlence, že u odsouzeného má dojít k převýchově a nápravě.

V otázce TOS na doživotí bych byla na straně přívrženců. Domnívám se, že jsou páčány takové brutální zločiny, za které je hodno udělit doživotní trest bez možnosti podmíněného propuštění. Takových zločinců je u nás i ve světě mnoho, a tak přichází v úvahu otázka kapacity věznic. V komparaci s trestem smrti by byl TOS na doživotí humánnější. Ze svého postoje bych preferovala TOS na doživotí než trest smrti. Přitom samozřejmě přihlížím i k aktuálně hrozícímu mezinárodnímu terorismu, kdy jsou hromadně vyražďovány stovky až tisíce lidí bez ohledu na věk, a to s nejdříve zavrženíhodné pohnutky, kdy jde doslova o plánované popravy. I kvůli těmto činům se velice zpříšňuje trestní postih v této oblasti a jsou do trestních kodexů doplňovány nové skutkové podstaty zvláště závažných zločinů v celé Evropské unii.

Myslím si, že otázku trestu smrti a TOS na doživotí tu s námi bude ještě dlouho. Přijde mi, že vláda neplánuje konat změny v této oblasti. Tato problematika bude mít i nadále své přívržence a odpůrce. Z mého pohledu je v naší zemi současná legislativa nastavena správně, neměnila bych ji. Souhlasím s názorem, že pro pachatele bude větší trest odnětí svobody na doživotí než odpykání si viny jednorázovým, nevratným a fatálním trestem smrti. Je potřeba posouvat mentalitu společnosti kupředu, nikoliv se vracet do historie.

Seznam použité literatury a zdrojů

Tištěné zdroje

BEST, Cornelia C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996. 177 s. ISBN 80-85765-56-X.

CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. 316 s. ISBN 978-80-7362-711-9.

ČAPEK, Jan. Zrušení trestu smrti ve světle judikatury ESLP. *Trestní právo: Odborný časopis pro trestní právo a obory související*. Orac, 2011, 15, 10, 29-30. ISSN I-501 629/2011/10.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Policejní akademie české republiky. Katedra kriminologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0.

DISMAN, Miroslav. UNIVERZITA KARLOVA. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

DRBOHLAV, Andrej. *Etopedie I. : trest smrti versus trest života pro sériové vrahy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. 151 s. ISBN 80-7041-163-5.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009, 218 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka, 1999, 461 s. ISBN 80-242-0087-2.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HAMERSKÝ, Milan. *Přijatelnost trestu smrti*. Brno: Bachant, 2001. 106 s. ISBN 80-902631-7-8.

CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2004. 175 s. ISBN 80-7229-107-6.

INCIARDI, James A. *Trestní spravedlnost: ústavní principy trestního práva, trestního řádu a nápravné výchovy*. Praha: Victoria Publishing, 1994, 795 s. ISBN 80-85605-30-9.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, 976 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

KALVODOVÁ, Věra. MASARYKOVA UNIVERZITA. PRÁVNICKÁ FAKULTA. *Trest odnětí svobody na doživotí*. Brno: Masarykova universita, 1995. 92 s. ISBN 80-210-1197-1.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, 325 s. ISBN 978-80-7435-080-1.

LIŠKA, Otakar a kol. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, 294 s. ISBN 80-86621-09-X.

MONESTIER, Martin, Jindřich FRANCEK a Vladimír ČADSKÝ. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Rybka: Knižní klub, 1998. 405 s. ISBN 80-86182-05-3.

NAVRÁTILOVÁ, Jana. ČESKO. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. 256 s. ISBN 978-80-87212-41-7.

NOVOTNÝ, Oto a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. přeprac. vyd. Praha: Codex, 1997, 328 s. ISBN 80-85963-24-8.

PELIKÁN, Jiří. UNIVERZITA KARLOVA. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8.

PAVLÍČEK, Václav a Helena HOFMANNOVÁ. *Občanská a lidská práva v současné době*. Praha: Auditorium, 2014. 308 s. ISBN 978-80-87284-51-3.

SCHREIBER, Hermann a Tomáš KURKA. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. 166 s., 166 s. ISBN 978-80-206-0975-5.

Trestní předpisy podle stavu k 1. 10. 2020. Úplné znění, číslo: 1389. Ostrava-Hrabůvka: Sagit, a.s., 2020, s. 480. ISBN 978-80-7488-424-5.

TUČEK, Milan a kol. *Odras společenských změn ve veřejném mínění 1990-1998: (analýza dat IVVM)*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999, 99 s. ISBN 80-85950-63-4.

VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. 585 stran. ISBN 978-80-7400-732-3.

ZOUBEK, Vladimír. *Postmoderní práвовěda a státověda*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 462 s. ISBN 978-80-7380-598-2.

Elektronické zdroje

Proč mají Spojené státy trest smrti?. *American Center: U. S. Embassy Prague* [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.americkecentrum.cz/o-usa/zeptali-jste-se/proc-maji-spojene-staty-trest-smrti/>.

Trest smrti. *Amnesty International* [online]. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti%E2%80%8B>.

Andromedia.cz. Význam názor. *Význam slova* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.vyznam-slova.com/n%C3%A1zor>.

ANTL, Miroslav. *Parlamentní listy.cz* [online]. 10. 5. 2012 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/profilu/JUDr-Miroslav-Antl-19/otazka/tresty-trestancum-10698>.

APPLEGATE, Brandon K., CULLEN, Francis T. and FISHER, Bonnie S.. Public Opinion about Punishment and Corrections. *Crime and Justice* [online]. Chicago: the University of Chicago Press Journals, 2000, vol. 27, pp. 1-79. [cit. 2023-03-11]. ISSN 0192-3234. Available from: <http://sci-hub.ru/https://doi.org/10.1086/652198>.

Centrum pro výzkum veřejného mínění [online]. 2022 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/>.

BŘEZINA, David. EU bojuje dál proti trestu smrti. *Euroskop.cz* [online]. 30. 7. 2020 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2020/07/30/eu-bojuje-dal-proti-trestu-smrti/>.

Trest smrti v Evropě a ve světě: fakta a čísla. *Evropský parlament* [online]. 24. 7. 2020 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20190212STO25910/trest-smrti-v-evrope-a-ve-svete-fakta-a-cisla>.

Evropský soud pro lidská práva. *Judikatura: Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/45B50BDC57E6A2D1C1257CD8004035EF?openDocument&Highlight=0,

LINHART, Jiří, NEŠPOR, Zdeněk R., ed. *Názor. Sociologická encyklopedie* [online]. 2017 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Hlavn%C3%AD_strana.

NĚMEČEK, Petr. Za útok na otce useknutí ruky. Chammurapiho zákoník nařizoval tvrdé tresty. *Memento historia: Magazín o dávné a ještě dávnější historii* [online]. 2023, 16. 3. 2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.memento-historia.cz/clanek/98/za-utok-na-otce-useknuti-ruky-chammurapiho-zakonik-narizoval-tvrde-tresty>.

Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 16. 12. 1992 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

TOMEK, Ivan, NEŠPOR, Zdeněk R., ed. Názor. *Sociologická encyklopedie* [online]. 2017 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Hlavn%C3%AD_strana.

Seznam tabulek a grafu

Tabulka 1 - Pohlaví respondentů.....	40
Tabulka 2 - Interval roků narození respondentů.....	41
Tabulka 3 - Souhlasíte s existencí trestu smrti?	42
Tabulka 4 - Souhlasíte se znovuzavedením trestu smrti v České republice?	42
Tabulka 5 - Z jakých zdrojů slyšíte o trestu smrti?	43
Tabulka 6 - Pro který druh kriminality byste souhlasili s trestem smrti jako takovým?44	
Tabulka 7 - Považujete trest smrti za humánní?.....	44
Tabulka 8 - Jaký trest smrti považujete za nejvíce humánní?	45
Tabulka 9 - Souhlasíte, že je v České republice zaveden nejpřísnější trest v podobě trestu doživotí?.....	46
Tabulka 10 - Domníváte se, že je trest doživotí pro pachatele horší než trest smrti? ...	46
Tabulka 11 - Je trest doživotí adekvátní trest za ty nejzávažnější zločiny?	47
Tabulka 12 - Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest doživotí....	48
Tabulka 13 - Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest doživotí....	49
Obrázek 1 - Stoupenci versus odpůrci trestu smrti v časovém srovnání od roku 1992 (Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2022, online).....	36

Přílohy

Příloha A - Dotazník výzkumného šetření

Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí

Dobrý den,

jmenuji se Anna Hrnčířová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální patologie a prevence na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění anonymního dotazníku, jehož výsledky budou použity v bakalářské práci, jejíž název zní Názory veřejnosti na problematiku trestu smrti a trestu doživotí.

Předem Vám děkuji za čas věnovaný vyplnění dotazníku. Anna Hrnčířová

1. Souhlasíte s existencí trestu smrti? *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

2. Souhlasíte se znovuzavedením trestu smrti v České republice? (V ČR byl trest smrti zrušen v roce 1990). *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

3. Z jakých zdrojů slýcháte o trestu smrti? (Výběr 1 nebo více odpovědí).

*

- Média (televize, internet, noviny...)
- Sociální sítě (Facebook, Instagram, Tik Tok...)
- Školní výuka (dějepis, etika)
- Rodina
- Žil/a, nebo Vyrůstal/a jsem v době, kdy se ještě trestalo trestem smrti
- Nezajímám se o toto téma
- Jiné (uveďte)

4. Pro který druh kriminality byste souhlasili s trestem smrti jako takovým? (Výběr 1 nebo více odpovědí). *

- A) Násilná (např. vražda, zabití, úmyslné ublížení na zdraví),
- B) Mravnostní (např. znásilnění, kuplířství, obchod s lidmi),
- C) Majetková (např. krádež, poškození cizí věci, praní špinavých peněz),
- D) Drogová (např. nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, šíření toxikomanie, řízení pod vlivem návykových látek),
- E) Hospodářská (např. korupce, falešné firmy, burzovní a bankovní trestná činnost),
- F) Kybernetická (např. trestné činy proti autorskému právu, hacking, podvodná jednání),
- G) Všechny druhy kriminality si zaslouží trest smrti
- H) Žádný z těchto druhů si nezaslouží trest smrti

5. Považujete trest smrti za humánní? (humánní = lidský, bezbolestný, nenásilný) *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

6. Jaký trest smrti považujete za nejvíce humánní? *

- Elektrické křeslo
- Smrtící injekce
- Zastřelení
- Oběšení
- Dekapitace
- Ukamenování
- Plynová komora
- Žádný z těchto trestů není humánní

7. Souhlasíte s tím, že je v ČR zaveden nejpřísnější trest v podobě trestu doživotí? *

- Ano
- Ne, je potřeba zavést trest smrti.
- Nevím

8. Domníváte se, že je trest doživotí pro pachatele horší než trest smrti?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

9. Je trest doživotí adekvátní trest za ty nejzávažnější zločiny? (např. vražda, terorismus, ublížení na zdraví, znásilnění...) *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

10. Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest doživotí.

11. Napište, za jaké trestné činy byste zvolili pro pachatele trest smrti. *

12. Jaké je Vaše pohlaví? *

- Muž
- Žena
- Jiné (uved'te)

13. Jaký je Váš rok narození? *

Příloha B - Roky narození respondentů

Rok narození	Respondenti	Podíl
1938	1	0,21 %
1948	2	0,42 %
1952	1	0,21 %
1953	1	0,21 %
1954	1	0,21 %
1957	2	0,42 %
1958	2	0,42 %
1959	1	0,21 %
1960	2	0,42 %
1961	2	0,42 %
1962	2	0,42 %
1963	1	0,21 %
1964	1	0,21 %
1965	1	0,21 %
1966	1	0,21 %
1967	3	0,64 %
1968	2	0,42 %
1969	8	1,70 %
1970	4	0,85 %
1971	5	1,06 %
1972	3	0,64 %
1973	10	2,12 %
1974	7	1,48 %
1975	6	1,27 %
1976	5	1,06 %
1977	15	3,18 %
1978	6	1,27 %
1979	17	3,60 %
1980	13	2,75 %

Rok narození	Respondenti	Podíl
1981	6	1,27 %
1982	3	0,64 %
1983	5	1,06 %
1984	9	1,91 %
1985	3	0,64 %
1986	10	2,12 %
1987	4	0,85 %
1988	7	1,48 %
1989	14	2,97 %
1990	7	1,48 %
1991	9	1,91 %
1992	7	1,48 %
1993	10	2,12 %
1994	7	1,48 %
1995	10	2,12 %
1996	10	2,12 %
1997	10	2,12 %
1998	22	4,66 %
1999	15	3,18 %
2000	45	9,53 %
2001	49	10,38 %
2002	20	4,24 %
2003	16	3,39 %
2004	9	1,91 %
2005	10	2,119
2006	8	1,695
2007	10	2,119
2008	8	1,695
2009	4	0,847